

Health~Holland

SHARED CHALLENGES, SMART SOLUTIONS

Jaarrapportage TKI-LSH 2023

Health-Holland | Topsector Life Sciences & Health
Wilhelmina van Pruisenweg 104, 2595 AN, Den Haag | Nederland
+31 (0)70 205 1400 | www.health-holland.com

Inhoudsopgave

I. Introductie.....	2
II. Organisatie	4
III. Doelstellingen van Topsector LSH	5
IV. Governance Topsector LSH	18
V. Valorisatie en kennisdeling.....	19
VI. Internationalisering	27
VII. Communicatie.....	32
VIII. Fieldlabs en Learning Communities	38
IX. Human Capital Agenda LSH.....	39
X. Financieel overzicht	41
XI. Risico's en risicomanagement	42
XII. Vooruitblik 2024	44
A. Balans na resultaatbestemming.....	46
B. Staat van baten en lasten.....	47
C. Kasstroomoverzicht.....	49
D. Algemene toelichting.....	50
E. Toelichting op de balans.....	54
F. Toelichting op de staat van baten en lasten.....	66
Overige gegevens.....	74
- Onafhankelijk accountantsverslag	
Bijlage	
- Totaaloverzicht TKI-toeslag en PPS-toeslag projecten	

I. Introductie

Terugblik

Het jaar 2023 ligt inmiddels achter ons en in deze jaarrapportage gaan wij specifiek in op hetgeen in 2023 is gerealiseerd met de aan Health-Holland toegekende PPS toeslag. De PPS-toeslagregeling is omgevormd tot PPS Innovatie subsidieregeling en de invoering/implementatie hiervan per 2024 zorgde in 2023 reeds voor de nodige voorbereidingen.

Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid

In 2023 is ook de nieuwe Kennis-en Innovatieagenda (KIA 2024- 2027) voor het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg verschenen, waarbij het Missiegedreven Innovatiebeleid (MIB) wordt doorgezet met een grotere rol voor de vakdepartementen, in ons geval VWS.

Nationaal Groeifonds

Bij het TKI-bureau zijn inmiddels meer dan 20 LSH/MT G&Z relevante projecten bekend die zich voorbereidden op een indiening in ronde IV van het NGF. Voor nu geldt dat de openstelling van ronde vier tot nader order is uitgesteld. Dit uitstel geldt voor zowel de subsidieroute als de departementale route. Het NGF geeft een significante impuls (onder andere) aan het LSH-ecosysteem, waar vanuit dit fonds reeds meer dan een miljard werd geïnvesteerd in specifieke LSH-proposities. Daar bovenop komen nog de investeringen van het aan deze proposities deelnemende bedrijfsleven én de investeringen in generieke randvoorwaardelijke proposities voor meerdere Topsectoren naast LSH, zoals in o.a. Human Capital en Valorisatie. Veel van de gehonoreerde LSH-proposities zijn de afgelopen jaren van een relatief klein publiek-privaat project doorgroeid naar een nationaal publiek-privaat partnerschap en vervolgd naar NGF-propositie (Health-RI, RegMedXB, Oncode-Accelerator en, in voorbereiding op ronde IV, P4O2). Deze proposities lijken kansrijk voor eventuele EU-samenwerkingen en additionele investeringen vanuit het Horizon-Europe programma (uiteraard met aandacht voor onbedoelde additionaliteit).

Begin 2023 werd de reservering van Health-RI (€47M) omgezet in een toekenning. Bovendien werden drie LSH-proposities uit ronde II gehonoreerd: Biotech Booster (€246 mln.), Oncode-PACT (€325 mln.) en PharmaNL (€78,8 mln.). Inmiddels zijn de eerste calls en programma's voor deze voorstellen gestart. Daarnaast werden in 2022 door vele partijen NGF-proposities voorbereid voor ronde III, dit resulteerde in de indiening van tien NGF-proposities die zich specifiek richten op LSH/MT G&Z. Het besluit over deze voorstellen volgde medio 2023. In ronde III ontvingen drie LSH/MT G&Z relevante projecten toekenningen en reserveringen uit het fonds. DUTCH ontving een toekenning van €48M en een voorwaardelijke toekenning van €84M. CPBT en Holomicrobioom ontvingen beide een reservering van respectievelijk €125M en €200M. In Q1 2024 zijn deze reserveringen omgezet in definitieve toekenningen.

Maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg

Met een groeiende coalitie van publieke en private partners werd samengewerkt aan het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg (MT G&Z). Aan de door VWS geformuleerde missies is een vijfde specifieke missie toegevoegd "In 2035 is de bevolking beter beschermd tegen maatschappelijk ontwrichtende gezondheidsdreigingen".

De missies zijn ambitieus en ook anno 2023 nog steeds leidend voor het Missiegedreven Innovatiebeleid (MIB, de naamgeving van de voortzetting van het MTIB), en sluiten aan bij de beleidsdoelen uit de akkoorden en programma's van VWS. Ze vragen niet alleen om koerswijziging in de gezondheidszorg maar ook op vele andere domeinen, ook die buiten het speelveld van VWS liggen. Het vraagt om wijzigingen in gedrag van mensen in al hun rollen, in het beleid van de overheid, maar het vraagt ook om technologische en sociale innovaties.

2023 is een jaar geweest waarin volop is ingezet op de voorbereiding van de nieuwe strategieperiode van het maatschappelijk Thema, die van 2024 t/m 2027 loopt. Die voorbereiding omvatte 1) de coördinatie van het opstellen van de nieuwe Kennis- en Innovatieagenda Gezondheid & Zorg 2024-2027, 2) coördinatie zowel de toetreding van nieuwe KIC-partners als voortzetting van de inzet van bestaande KIC-partners tot het Kennis- en Innovatieconvenant 2024-2027 en 3) het beslissen over de inzet van het TKI-LSH bureau binnen het KIC en de KIA. Daarnaast zijn er intensieve contacten tussen de verschillende KIC-partners gelegd, en wordt inmiddels gezamenlijk geprogrammeerd en gefinancierd op missie-gedreven programma's. Onderstaand overzicht geeft een bondige opsomming van de bereikte resultaten in 2023:

- KIA G&Z die zich in overleg met EZK en VWS geheel richt op technologische innovatie en valorisatie, gepubliceerd in november 2023. Gezien de gerichtheid van deze KIA op technologische innovatie en valorisatie is met de collega topsectoren, NWO en OCW een aanvang gemaakt met het vervaardigen van een Nationale Strategie Sociale Innovatie, complementair aan de Nationale Technologiestrategie van EZK;
- KIC ondertekend in november 2023 waarbij de partners zich aansloten bij het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg voor een totaalbedrag van €388M per jaar. Daarbij sloten ook een aantal nieuwe partners zich aan bij de coalitie, waaronder Vilans, ROS-netwerk, STZ, TKI Bouw en Techniek en Invest-NL;
- Jaarplan 2023 +/- 80% van de gezamenlijk met de MT G&Z-governance vastgestelde voornemens in actie gezet of behaald;
- Voortgang implementatie/disseminatie MT G&Z-strategie:
 - Governance voortgang Themateam, Kernteam en Missieteams
 - Nadrukkelijke verbinding tussen Zorgakkoorden en G&Z Missies verankerd in Missiedocument G&Z en KIA G&Z
 - Collectieve calls;
- Groeiende samenwerking KIC-partners op missie-specifieke onderwerpen als Voeding, Leefomgeving, Dementie en Mentale Gezondheid, mensen met chronische aandoeningen en/of beperkingen, en juiste zorg op de juiste plek (VWS-Missie II).

Naast de rollen binnen het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg is Topsector LSH ook vertegenwoordigd in de governance van de KIA Landbouw, Water & Voedsel, KIA Sleuteltechnologieën en -Methodologieën en KIA Maatschappelijk Verdienvermogen. Daarnaast is vanuit het TKI-betrokkenheid bij het MT Veiligheid en TKI Bouw en Techniek en de sinds 2023 vanuit de nieuwe Topsector ICT vervaardigde KIA Digitalisering.

Economische kansen van het Missiegedreven Innovatiebeleid

Binnen het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg is in 2023 veel aandacht besteed aan het stimuleren van de economische kansen die het thema met zich meebrengt. Het betrekken van het innovatieve mkb gaat ook in 2023 structureel door en de specifiek op het mkb gerichte subsidiemogelijkheid wordt verder uitgebreid. Daarnaast krijgt het ook in de reguliere inzet van PPS middelen een prominentere plaats. Doel is de komende jaren met deze aanpassingen meer resultaten te boeken op het gebied van valorisatie en marktcreatie.

II. Organisatie

2023 was het jaar waarin de PPS regeling op de schop is gegaan en door het ministerie van EZK een aantal wijzigingen zijn doorgevoerd. Voor het Health-Holland team betekende dit dat er in feite een geheel nieuwe aanpak inzake de inzet van PPS middelen moest worden ontwikkeld. De komende jaren zullen wij in samenspraak met het bestuur en het Topteam nauwlettend de wijzigingen evalueren en bijsturen daar waar nodig. Het team is in 2023 qua bezetting van het TKI-bureau ongeveer gelijk gebleven.

Het Health-Holland team is aanwezig op vele (inter)nationale events en vertegenwoordigt daar de Nederlandse LSH-sector, zoals in 2023 tijdens de vele nationale events, maar ook de BIO-Europe (Spring), de BIO International Convention in de US en de MEDICA in Düsseldorf.

Het PPS-team binnen Health-Holland houdt zich bezig met de coördinatie en inzet/besteding van de PPS-middelen die gegenereerd zijn. Hiertoe worden door het jaar heen vele activiteiten ontplooid. Eind 2023 is van de tot en met 2022 door RVO aan LSH beschikte PPS-programmatoeslag van ongeveer €450 mln. bijna 92% toegekend aan publiek-private samenwerkingsprojecten.

Inmiddels worden vanuit het bureau en onze partners rond de 1000 innovatieve projecten (R&D waarde ± ruim een miljard euro) inhoudelijk (regeling technisch) gefaciliteerd en wordt tevens het gehele administratieve proces, de beoordeling en monitoring van deze mede door de Topsector LSH gefinancierde projecten uitgevoerd. Naast PPS-ondersteuning, programmamanagement, Human Capital coördinatie, internationalisering en valorisatie en marktcreatie, draagt het bureau zorg voor alle operationele zaken zoals financiën, HRM, IT, communicatie en het onderhouden van contacten met uiteenlopende stakeholders.

Afb. 1 | Uitvoerend bureau Topsector Life Sciences & Health (Health-Holland).

In 2023 heeft het bureau een drietal nieuwe collega's mogen verwelkomen, voornamelijk ter vervanging en invulling van bestaande vacatures. Per ultimo 2023 telt het bureau 29.5 medewerkers (27.5 fte vast – 2.0 fte inhuur).

III. Doelstellingen van Topsector LSH

Op hoofdlijnen zijn de doelstellingen uit de periode 2014 – 2019 ook in 2022 nog steeds van kracht en zullen dat ook in 2023 blijven.

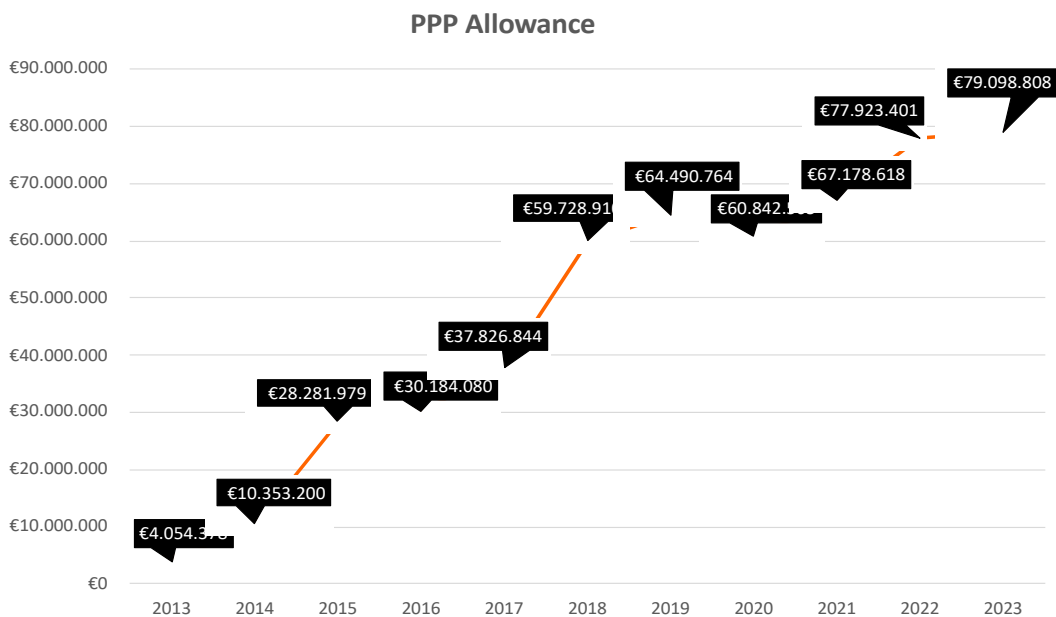
- Het **stimuleren** van publieke en private partijen om samen te werken.
- Het **faciliteren** van PPS-en bij de totstandkoming, de wijze van samenwerken en bij de uitvoering van hun activiteiten.
- Het **integren** van sector brede en cross-sector '*enabling activities*'.

Bij alle uitgevoerde activiteiten blijven de economische kansen die het (Missiegedreven) Topsectoren- Innovatiebeleid moet genereren ook voor Topsector LSH de hoofdfocus. In dit kader is het goed te constateren dat de in 2023 geïnventariseerde Grondslag opnieuw een groei laat zien van dit jaar 2% van de investeringen door het grote bedrijfsleven in de LSH-kennisinfrastructuur.

Uitvoering PPS-regeling

Inzet PPS-toeslag

In 2023 was er voor Health-Holland €79.098.808 aan PPS-toeslag beschikbaar om in te zetten in publiek-private samenwerkingsprojecten, Innovatieactiviteiten en Programma Ondersteunende Activiteiten. Health-Holland koos ervoor om de gegenereerde PPS-toeslag grotendeels terug te laten vloeien naar de organisaties die grondslag hebben ingediend.

Afb. 2 | Ontwikkeling van PPS-toeslag van Topsector LSH over de jaren 2013-2023.

Tijdelijke reservering van PPS-toeslag

In 2023, is 17% van de gegenereerde PPS-toeslag via een reservering beschikbaar gesteld aan in totaal 39 partijen, zowel onderzoekorganisaties als private partijen. Middels een brief is iedere partij op de hoogte gesteld van het bedrag dat tijdelijk (ongeveer zes maanden) voor eenieder van hen is gereserveerd. Indien een partij aanspraak wil maken op de voor haar gereserveerde PPS-toeslag, dient zij via de Match Call procedure¹ een of meerdere aanvragen voor de gereserveerde PPS-toeslag in te dienen. In maart en oktober 2023 konden deze partijen aanvragen bij Health-Holland indienen. Een aanvraag bestaat uit een aanvraagformulier, budgetformulier, consortium agreement, letter(s) of commitment en een verklaring vanuit de desbetreffende organisatie dat er aanspraak gedaan mag worden op de gereserveerde PPS-toeslag.

¹ www.health-holland.com/calls/tki-match

Alle aanvragen zijn door meerdere deskundige en onafhankelijke evaluatiecommissieleden – in meerdere gevallen ondersteund door specifiek aangezochte (inter)nationale expertreferenten – beoordeeld op wetenschappelijke kwaliteit, haalbaarheid, relevantie en economisch potentieel. Daarnaast hebben medewerkers van het TKI-bureau getoetst of de aanvragen passend zijn binnen de kaders van de PPS-toeslagregeling. Tijdens de commissievergaderingen hebben de commissieleden per aanvraag een honorerings- of afwijzingsadvies gegeven aan het bestuur. Het bestuur heeft in alle gevallen het honoreringsadvies van de evaluatiecommissie opgevolgd en de PPS-toeslag officieel toegekend. De aanvragers zijn binnen tien weken na de deadline per brief hiervan op de hoogte gesteld. Al met al is de gemiddelde doorlooptijd van indiening tot honoreringsbesluit en start van een project respectievelijk 3 en 5 maanden. Voor de deadlines van maart en oktober 2023 zijn er respectievelijk 23 en 13 aanvragen ingediend en respectievelijk 14 en 7 aanvragen gehonoreerd. Dit komt overeen met een slagingspercentage van respectievelijk 61% en 54%². Dit hoge slagingspercentage heeft te maken met de intensieve begeleiding van de aanvragers door het TKI bureau.

Samenstelling evaluatiecommissie

In 2023 bestond de evaluatiecommissie uit negen externe leden en twee TKI-bureau medewerkers (zie tabel 1).

Naam	Affiliatie
<i>Externe commissieleden</i>	
Dr. Colja Laane (voorzitter)	Gepensioneerd
Dr. Mark Mizze	Innovation Exchange Amsterdam (IXA)
Dr. Jildau Bouwman	TNO
Prof. dr. Hester den Ruijter	UMCU
Dr. Michel de Baar	MSD, Madam Therapeutics
Prof. dr. Jolanda de Vries	Radboudumc
Prof. dr. Stef Kremers	Maastricht Universiteit
Stéfan Ellenbroek, MSc	Stichting Leiden Bio Science Park
Ir. Pieter Jeekel	Nederlandse AI Coalitie
<i>Interne commissieleden</i>	
Annebel Hendrix, MSc (secretaris)	Health-Holland
Lisa Büller, MSc	Health-Holland

Tabel 1 | Leden evaluatiecommissie

Evaluatiecommissie wijzigingen

Per 2023 zijn Dr. Colja Laane en Ir. Pieter Jeekel vast toetreden tot de evaluatiecommissie. In april 2023 is Prof. Dr. Stef Kremers afgetreden.

Externe referenten

In totaal zijn in 2023 twaalf externe (inter)nationale referenten gevraagd om acht aanvragen mede te beoordelen. Het gaat hierbij onder andere om grote, strategische projecten, zogenaamde publiek-private partnerschappen (PPP's; zie pagina 13). De evaluaties van deze referenten zijn evenredig meegenomen en gewogen in het advies van de commissie dat aan het TKI-bestuur is voorgelegd.

² Omdat de PPS-toeslagregeling steeds bekender wordt, zijn steeds meer organisaties genoodzaakt om een interne beoordelingsronde te houden alvorens de aanvragen worden ingediend via de Match Call procedure. Hierdoor ziet Health-Holland dat de toch al hoge kwaliteit van de aanvragen nog weer verder verhoogd wordt en het slagingspercentage relatief hoog is.

Toekenning van PPS-toeslag

In 2023 is 51% van de gegenereerde PPS-toeslag middels een toekenning beschikbaar gesteld aan het UMCG, Amsterdam UMC (locatie AMC en VUmc), Erasmus MC, LUMC, UMCU, MUMC+/Universiteit Maastricht, Radboudumc, TNO, ACTA en het NKI. Deze partijen ontvingen van Health-Holland een toekenning omdat zij in het verleden hebben bewezen kwalitatief goede projecten aan te leveren welke passend zijn binnen de PPS-toeslagregeling en de Kennis- en Innovatieagenda Gezondheid & Zorg. De voordelen van het ontvangen van een toekenning ten opzichte van een reservering zijn:

- Partijen kunnen zelf bepalen op welke wijze en aan welke projecten de PPS-toeslag wordt toegekend;
- Partijen kunnen zelf de eigen deadlines bepalen;
- Partijen hebben de gelegenheid om de PPS-toeslag binnen een tijdsbestek van ongeveer vijf jaar in te zetten. Partijen die een reservering krijgen, dienen de PPS-toeslag binnen zes maanden bij ons aan te vragen. Doen partijen dat niet of wordt er een aanvraag afgewezen, dan vervalt (een deel van) de reservering en komt de toeslag vrij voor andere samenwerkingsprojecten.

Kortom, bij een toekenning van PPS-toeslag is de regie in handen van de partijen zelf zolang deze zich conformeren aan de geldende wet- en regelgeving en aanvullende voorwaarden vanuit Health-Holland. Elk jaar dienen deze partijen akkoord te krijgen op de globale plannen en hun werkwijze van het bestuur van LSH-TKI.

De meeste partijen die een toekenning hebben gekregen, hebben in 2023 een interne call georganiseerd waarbij gebruik is gemaakt van de formulieren die Health-Holland via de website beschikbaar stelt. Sinds 2021 kiezen steeds meer partijen ervoor om een deel van hun PPS-toeslag beschikbaar te stellen voor strategische PPP's (zie pagina 14). Deze PPP's kunnen hun projectvoorstellen via de deadlines van de Match Call van Health-Holland indienen. Naast het inzetten op strategische thema's hebben steeds meer toekenningspartijen een procedure opgezet voor het gezamenlijk inzetten van PPS-toeslag met meerdere toekenningspartijen op gezamenlijke projecten. Via deze route ondersteunen de partijen gezamenlijk een breed gedragen onderwerp of project. Indien gewenst, kregen partijen hierbij begeleiding vanuit het TKI-bureau. In 2023 namen Lisa Büller en Jolande Zijlstra de begeleiding van de toekenningspartijen voor hun rekening.

PPS-toeslag in strategische projecten en thematische calls

In 2023 werd 14% van de gegenereerde PPS-toeslag beschikbaar gesteld voor strategische samenwerkingsprojecten van PPP's en thematische calls. In 2023 heeft één PPP PPS-toeslag uit het strategische budget ontvangen: ViBe. Daarnaast hebben meerdere PPP's van het bestuur een reservering van PPS-toeslag ontvangen om via de Match Call een projectaanvraag in te dienen. Voor details over deze PPP's en een toelichting op de procedure 'Reservering PPS-toeslag voor PPP's' zie respectievelijk pagina 14 en pagina 15 van deze rapportage.

Daarnaast zijn er in 2023 meerdere thematische calls door het TKI-bureau gerealiseerd of gecontinueerd. Voorbeelden hiervan zijn: Health-Holland International (HHINT) Kickstarter programma; Kwaliteit van Leven bij Dementie; JPI HDHL; Veelbelovende Innovatieve therapieën voor Dementie, KIA Landbouw, Water, Voedsel (LWV) en KIA Gezondheid & Zorg cross-over call samen met Topsector Agri & Food (A&F), Topsector Water & Maritiem en Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen (T&U); Cross-over call gericht op CS4NL met meerdere TKI's.

HHINT Kickstarter programma

Health-Holland wil internationale, publiek-private samenwerking stimuleren. Voor samenwerking op het gebied van R&D in Europees verband zijn financieringsinstrumenten beschikbaar. Voor samenwerking op het gebied van R&D buiten Europa zijn de mogelijkheden beperkter. Om de eerste stappen tot wereldwijde R&D-samenwerking met partijen te vergemakkelijken, heeft Health-Holland het programma 'Health-Holland

Internationale (HHINT) Kickstarter voor publiek-private samenwerking' opgezet. Met dit programma worden ondernemingen en erkende kennisinstellingen uitgenodigd om PPS-toeslag aan te vragen om een vliegende start te kunnen maken op het gebied van R&D en daarmee een langdurige internationale publiek-private samenwerking te creëren. De PPS-toeslag dient als een eerste aanjager op het gebied van internationale R&D samenwerking tussen de partijen. De projecten mogen een maximale duur van 18 maanden hebben en er kan maximaal €120.000 aan PPS-toeslag per aanvraag worden toegekend.

In 2023 zijn drie aanvragen binnen het HHINT Kickstarter programma ingediend. Deze drie aanvragen, iCorneaTherapy, WCR, en DoMore Treat, zijn allen gehonoreerd. De aanvragen focussen zich allen op VWS-missie III: In 2030 is van de mensen met een chronische ziekte of levenslange beperking het deel dat naar wens en vermogen kan meedoen in de samenleving met 25% toegenomen. Het iCorneaTherapy project, een samenwerking tussen Nederland en Finland, onderzoekt de ontwikkeling van transplanteerbare corneastamcellen om blindheid tegen te gaan. Het WCR project richt zich op het verbeteren van de behandeling voor perifere vaatlijden om draadloos bloedstolsels te kunnen verwijderen. Het DoMore Treat project richt zich op dikkedarmkanker. Binnen het project worden verschillende biomarkers onderzocht om voorafgaand te kunnen bepalen bij welke behandeling, operatie of (aanvullende) chemotherapie patiënten baat hebben. De HHINT Kickstarter zal in 2024 wederom worden opengesteld.

Kwaliteit van Leven bij Dementie

In afstemming met het Onderzoeksprogramma Dementie van ZonMw hebben Health-Holland en Alzheimer Nederland de handen ineengeslagen om binnen dit programma een extra consortium te financieren dat zich richt op de kwaliteit van leven bij mensen met dementie. Vanuit een zgn. 'sandpit procedure', georganiseerd door ZonMw is het SPREAD+ consortium naar voren gekomen als passend consortium op dit thema. Het SPREAD+ consortium heeft als doel om de kwaliteit van leven van grote groepen mensen met dementie en hun naasten duurzaam en langjarig te verbeteren. Hiervoor krijgt het consortium de kans om vraaggestuurde sociale en technologische innovaties te ontwikkelen die tijdens het dementieproces vroegtijdig, effectief en duurzaam ingezet kunnen worden voor een brede doelgroep. Om het consortium hierbij te ondersteunen stelt Alzheimer Nederland €3 mln. beschikbaar voor het basisconsortium. Aanvullend heeft het SPREAD+ consortium vanaf 2023 de kans gekregen om verspreid over drie indieningsmomenten maximaal vijf PPS-toeslag aanvragen in te dienen bij Health-Holland. Ook hier is een budget van totaal €3 mln. beschikbaar gesteld.

Veelbelovende Innovatieve therapieën voor dementie

Ook in afstemming met het Onderzoeksprogramma Dementie van ZonMw heeft Health-Holland deelgenomen in het vormgeven van de subsidieoproep voor Werkpakket 4 van het ODP: Veelbelovende Innovatieve Therapieën voor dementie. Zo heeft Health-Holland samen met ZonMw, Alzheimer Nederland, de Hersenstichting en private investeerders gewerkt aan een gezamenlijke subsidieoproep om de ontwikkeling van innovatieve therapieën voor dementie in Nederland te stimuleren. Deze gezamenlijke subsidieoproep zal in begin 2024 gepubliceerd worden. Een belangrijk aandachtspunt binnen deze samenwerking is de aansluiting op elkaar (subsidie-)middelen en de doorgeleiding van succesvolle projecten en initiatieven.

Cybersecurity voor Nederland (CS4NL)

In 2022 is Cybersecurity voor Nederland (CS4NL), voorheen het Breed Gedragen Programma Cybersecurity, geïnitieerd. CS4NL bundelt de cybersecurity innovatiekracht van alle topsectoren in Nederland. CS4NL pakt zeven vraaggestuurde cyberthema's op, die horen bij de grote maatschappelijke transitie waar Nederland voor staat. Zoals de energietransitie, vernieuwingen in mobiliteit en het veilig verplaatsen van medische zorg naar de leefomgeving. De CS4NL thema's zijn relevant voor de cybersecurity-opgaven van twee of meer topsectoren en betreffen security by design, veilig data gedreven werken, veilige connectiviteit, OT/IT security, cyberrisicomanagement, systeem- en ketenveiligheid en cyber awareness, kennis en vaardigheden. Ook zijn voor elk van de thema's verdiepende praktische probleemstellingen gedefinieerd ([use cases](#)). Deze vormen het vertrekpunt voor calls voor gerichte innovatietrajecten vanuit de topsectoren. Tot dusverre zijn twaalf use cases uitgewerkt.

In 2023 zijn de eerste calls rondom de thema's voor onderzoek en use cases voor innovatie gepubliceerd. Health-Holland heeft actief deelgenomen aan de CS4NL call gericht op Supply Chain Security. Vanuit deze call hebben Health-Holland en TKI Dinalog uiteindelijk gezamenlijk een project gehonoreerd genaamd: "DReSC: Digital Resilience in Supply Chains", dat zich ook richt op de supply chains in de zorg.

EUREKA call

In voorgaande jaren zijn verschillende calls uitgezet in het kader van het EUREKA-programma. In 2023 zijn de voorbereidingen gestart voor een nieuwe EUREKA call. Deze call wordt opgezet in samenwerking met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en het Zwitserse Innovatie Agentschap Innosuisse, en zal zich richten op het promoten van bilaterale publiek private samenwerkingen tussen Nederland en Zwitserland op het gebied van cel- en genterapie. De call zal begin 2024 worden gepubliceerd. De deadline voor het indienen van aanvragen zal medio 2024 zijn.

KIA Landbouw, Water, Voedsel en KIA Gezondheid & Zorg cross-over

Health-Holland kan een belangrijke bijdrage leveren aan het realiseren van de doelstellingen zoals geformuleerd in de KIA Landbouw, Water en Voedsel en vice versa, voornamelijk op het terrein van gezondheid en preventie. Het doel van deze cross-over is het stimuleren van samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijven en organisaties verbonden aan de Topsectoren A&F, T&U en LSH.

PPS-projectideeën voor de cross-over konden ingediend worden op de doelstellingen geformuleerd in de KIA LWV MMIP D2 (Consumentengedrag voor gezonde en duurzame keuzes; Rol en effectiviteit van voedsel en voedingsmaatregelen in preventie en curatie van (chronische) ziektes; Ontwikkelen van 'voeding op maat'; en De Groene Agenda). Er was een brede openstelling van de call met specifieke aandacht gevraagd voor de lage SEP doelgroep; inclusie, co-design en/of co-creatie als methodologie werd in de projectaanvragen aangemoedigd. Tevens bij voorkeur projecten met een ketenbrede aanpak.

Er zijn 19 PPS-ideeën ingediend op MMIP D2, waarvan tien gehonoreerd. Er zijn vier projecten gelabeld als cross-over projecten, waarvan twee door Health-Holland gefinancierd zullen worden met een totaal van €1.12 mln. PPS-toeslag. Daarnaast is een door Health-Holland doorverwezen project gehonoreerd onder de KIA LWV call, waarbij € 698.755 PPS-toeslag is toegekend. In 2024 wordt de goede samenwerking gecontinueerd en is er hiertoe een reservering van €1.5 mln. door het bestuur van Health-Holland afgegeven.

Nationaal Plan Hoofdzaken

Nationaal Plan Hoofdzaken (NPH) is een brede beweging die oplossingen wil realiseren voor mensen met een hersen- en/of psychische aandoening. Dat is hard nodig, want deze aandoeningen komen bij 1 op de 4 Nederlanders voor en veroorzaken grote problemen voor patiënten, hun naasten en de samenleving als geheel. Met de vijf partijen Health-Holland, MIND, NWO, ZonMw en de Hersenstichting werken we samen toe naar hersengezondheid en psychische gezondheid in de meest brede zin. Gezamenlijk werken wij ernaar om mensen met een hersen- en/of psychische aandoening in 2040 5 jaar langer in goede gezondheid te laten leven. Daarbij is er speciaal aandacht voor het verminderen van gezondheidsverschillen.

Als NPH-partners werken we impactgericht en vanuit het patiënten perspectief samen aan een ziekte-overstijgende, interdisciplinaire en geïntegreerde aanpak. Health-Holland is in 2023 betrokken geweest bij het betrekken van bedrijven en het voorbereiden van aanvragen bij het Nationaal Groeifonds. Daarnaast zijn de eerste gesprekken gestart met Regieorgaan SIA om een gezamenlijke call op te zetten voor praktijkgericht onderzoek.

De Samenwerkende Gezondheidsfondsen

De PPS-toeslagregeling is een substantiële stimulans geweest voor gezondheidsfondsen om middelen te bundelen en gefocust samenwerkingen aan te gaan ten behoeve van publiek-privaat ziekte/aandoening overstijgend onderzoek en innovatie. Zodoende draagt het ook bij aan de collectieve doelstellingen vanuit de SGF zoals 'De gezonde generatie 2040' dat opgenomen is in het Coalitie-/Regerakkoord van Rutte IV. De regeling heeft de afgelopen jaren bijgedragen aan de versnelling van nieuwe, grote samenwerkingen tussen gezondheidsfondsen, het bedrijfsleven, kennisinstellingen, de overheid en patiënten. Door de nauwe samenwerking met de SGF beoogt Health-Holland PPS-toeslag optimaal te benutten om zodoende toepassingsgerichte innovaties zo snel mogelijk bij patiënten te brengen. Dit wordt o.a. gedaan door gezamenlijke thematische programma's zoals 'Immunologie' en 'Humane Meetmodellen' waarin samenwerking tussen onderzoeksorganisaties, bedrijven en gezondheidsfondsen te simuleren.

Totale toekenning PPS-toeslag aan SGF

Via zeven SGF-toekenningen en negen SGF-reserveringen is er in 2023 respectievelijk €7.501.000 en €1.796.000 PPS-toeslag toegekend of gereserveerd. Dit komt neer op een totaal van €9.297.000, overeenkomstig met 12% van de totaal gegeneerde PPS-toeslag.

SGF-leden die een toekenning ontvangen, mogen zelf bepalen hoe de PPS-toeslag ingezet wordt mits zij zich conformeren aan de geldende wet- en regelgeving en akkoord krijgen op de globale plannen voorgelegd aan het Health-Holland bestuur. Met de SGF-leden die ervoor hebben gekozen een reservering van PPS-toeslag te ontvangen is de afspraak gemaakt dat zij zelf de wetenschappelijke inhoudelijke beoordeling doen van de PPS-toeslag aanvragen. Zodra er een positief oordeel door het desbetreffende fonds is afgegeven dient het fonds de aanvraag via de Health-Holland Match Call procedure in te dienen. Deze aanvraag zal echter niet meer door de Health-Holland evaluatiecommissie hoeven te worden beoordeeld. Wel zal een medewerker van het TKI-bureau toetsen of de aanvraag binnen de kaders van de PPS-toeslagregeling valt.

Fondsoverstijgende samenwerkingen

Immunologie

Een van de succesvolle samenwerkingen op fondsoverstijgend niveau zijn de immunologieprojecten uit de immunologie call 'Afweer uit Balans' uit 2018. Samen met Health-Holland zijn door de SGF alle Nederlandse UMC's en verschillende bedrijven bijeengebracht in drie onderzoeksconsortia. In deze immunologieprojecten zijn grote stappen gemaakt in het ontrafelen van het afweersysteem.

Eind 2022 liepen deze projecten af. In 2023 heeft de inhoudelijke en financiële eindverantwoording van deze projecten plaatsgevonden. Alle drie de projecten zijn zowel inhoudelijk als financieel succesvol afgerond. Vervolgonderzoek vindt plaats in het strategische publiek private partnerschap *ImmuneHealthXL*.

ImmuneHealthXL

De drie onderzoeksconsortia zijn in 2020 gestart met samenwerken binnen het publiek-private partnerschap ImmuneHealthXL. In 2021 heeft de onderlinge samenwerking binnen de PPP ImmuneHealthXL meer vorm gekregen. In 2022 is samen met de SGF besloten om €3 mln. PPS-toeslag vanuit het Fondsoverstijgend Programma 2022 in te zetten op het vervolg. In juli 2022 heeft het ImmuneHealthXL consortium hun voorstel voor het vervolg ingediend onder de noemer 'ImmuneHealthSeed'. In 2023 is het project "ImmuneHealthSeed" in september officieel van start gegaan. Het project zal zich gaan richten op ziekte overstijgende immuunprofielen om de behandeling op maat te maken voor de miljoenen patiënten met een auto-immuun ziekte.

Humane Meetmodellen (HMM)

In 2023 is de voortgang van de projecten uit het programma HMM 1.0 (In feite de voorloper van het gehonoreerde NGF-voorstel CPBT) beoordeeld door een door de SGF opgestelde adviescommissie. Hiernaast is op 2 november 2023 de tweede fysieke Programmadag georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomst hebben alle projectleiders van zowel de eerste (HMM1.0) als tweede subsidieoproep (HMM 2.0) hun tussentijdse resultaten aan elkaar gepresenteerd. Vanwege het succes van deze bijeenkomst is besloten om deze jaarlijks gezamenlijk te organiseren voor beide programma's. Eind 2023 is een start gemaakt voor een derde ronde van het Humane meetmodellen programma. Deze zal in 2024 van start gaan als een samenwerking tussen de SGF, ZonMw en Health-Holland.

BRAINS

De gezondheidsfondsen Hersenstichting, Alzheimer Nederland, Stichting MS Research en EpilepsieNL hebben op 28 november 2022 een samenwerkingsovereenkomst voor het programma BRAINS ondertekend. Een van de hoofddoelen van BRAINS is om invulling te geven aan de PPS-gerelateerde doelen uit het Nationaal plan Hoofdzaken. Binnen dit programma zullen de fondsen gezamenlijk optrekken in het financieren van onderzoek en innovatie voor hersenaandoeningen. De vier fondsen zetten de komende jaren gezamenlijk hun opgebouwde PPS-toeslag in op BRAINS. Het onderzoek dat zij willen financieren zal zich gaan richten op aandoening overstijgende vraagstukken, in het bijzonder op onderzoek naar de bloed-hersenbarrière en het ontwikkelen van hersen specifieke onderzoekstechnieken.

In 2023 heeft de BRAINS projectgroep de selectieprocedure doorlopen voor de eerste twee BRAINS projecten. Dit traject zal in 2024 finaliseren en zullen de projecten van start gaan.

Leefstijl in de Zorg

In 2023 is de call voor het Fondsoverstijgend Programma 2023 'Leefstijl in de Zorg' opengegaan. Deze call is georganiseerd in samenwerking met de SGF en ZonMw. In dit programma zijn zowel ZonMw middelen en PPS-toeslag beschikbaar gesteld voor onderzoek naar bestaande leefstijlinterventies binnen de curatieve zorg, met als doel dat zorgverleners in het ziekenhuis, huisartsen en/of paramedici vaker een leefstijlinterventie gaan aanbieden. Twee projecten met een totaal van €1.569.425 PPS-toeslag zijn gehonoreerd binnen deze ronde.

Strategische publiek-private partnerschappen binnen gezondheid en zorg

Sinds de start van het Topsectorenbeleid in 2011 faciliteert Health-Holland strategische nationale publiek-private partnerschappen (PPP's). Met de start van het Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid op 1 januari 2020 profileren deze PPP's zich op één of meerdere gezondheid en zorg-missies. Strategische PPP's vormen zo de kern van de kennis- en innovatie-infrastructuur op dit maatschappelijk thema (zie: www.health-holland.com/2030/#p=23). De (technologische) innovatie binnen een PPP richt zich meer en meer op de context van de eindgebruiker (zorgprofessional, burger en/of patiënt) en samenwerking vanuit de *quadruple helix* – overheid, bedrijfsleven, kennisinstellingen én burgers – is dan ook evident aanwezig in elke PPP.

De definitie van een strategische PPP luidt als volgt:

Nationaal-georiënteerde, meerjarige, thematische en programmatische samenwerking tussen innovatief bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden, bij voorkeur inclusief eindgebruikers als professionals en/of burgers, in een duurzaam geformaliseerd en gefinancierd partnerschap, gericht op het behalen van een collectief per PPP verkozen moonshot.

Op de public-private partnerships pagina van de Health-Holland website staan circa 35 strategische PPP's vermeld: www.health-holland.com/public-private-partnerships. In 2023 heeft één strategische PPP PPS-toeslag via de Health-Holland Match Call procedure ontvangen: Give me 5 (Nederland in beweging).

Structurele begeleiding van PPP's

De governance van Topsector LSH zal – lettend op de maatschappelijke relevantie, wetenschappelijke kwaliteit en economische potentie, alsmede het potentieel tot nationale inbedding – PPP-initiatieven ondersteunen en begeleiden totdat ze zelfstandig kunnen opereren. De structurele, generieke begeleiding van de PPP's betreft onder meer adviserende gesprekken, verbinden met gezondheid en zorg-coalitiepartners en ieder jaar drie informatie- en inspiratiebijeenkomsten. Steeds vaker vormt vervolgfianciering voor bestaande PPP's middels een EU- of Groiefonds aanvraag hier onderwerp van gesprek. Dat past bij het verschuiven van het werk binnen een PPP naar hogere TRL-niveau's (en economische en maatschappelijke impact), waar veelal andere financieringsinstrumentarium voor moet worden gevonden dan de PPS-toeslag. Daarnaast worden er drie keer per jaar kennissessies georganiseerd, gericht op programmamanagers (en personen in soortgelijke rollen) die zich binnen PPP's met de meer operationele aspecten bezighouden. Daarbij kan gedacht worden aan valorisatie, communicatie, funding en governance structuren. De Strategic Partnership Officer draagt de verantwoordelijkheid voor de coördinatie van deze generieke begeleiding. Bij enkele PPP's is er intensieve, specifiekere begeleiding middels deelname in de stuurgroep en het communicatieoverleg door medewerkers van het TKI-bureau en/of de LSH-governance. Daarnaast zijn er voor PPP's die PPS-toeslag (zullen) ontvangen, binnen het TKI-bureau accounthouders aangesteld. Deze accounthouders bieden individuele begeleiding als het gaat om project specifieke zaken zoals financiering, voortgang en impact.

Een groeiend aantal PPP's ontvangt financiering vanuit:

1. De PPS-toeslagregeling: via een door het TKI-bestuur akkoord bevonden en na beoordeling van de evaluatiecommissie gehonoreerd samenwerkingsproject binnen het PPP-programma;
2. De netwerkactiviteiten-regeling voor matchmaking tussen publieke en private partijen ten behoeve van de opzet en consolidatie van publiek-private samenwerking op onderzoek en innovatie. Deze regeling is specifiek gericht op het betrekken van mkb partijen bij strategische PPP's.

Reservering PPS-toeslag voor nieuwe PPP's

In 2019 is Topsector LSH gestart met een procedure voor een 'reservering PPS-toeslag' om baanbrekende PPP's een eigen 'reservering' van PPS-toeslag te bieden. De PPP kan deze reservering van PPS-toeslag gebruiken om een eerste Research & Development (R&D) project te starten, een kickstarter project, of om een onderzoeksproject van een lopende PPP te ondersteunen. In 2021 is de procedure geprofessionaliseerd en geüpdate waarna de procedure uit twee stappen bestond. Stap 1: Een verzoek van reservering van PPS-toeslag aan het bestuur van Health-Holland en Stap 2: Het aanvragen van de gereserveerde PPS-toeslag via de Match Call middels een aangepast aanvraagformulier en additioneel strategisch addendum.

Naar aanleiding van de ervaringen en feedback van de evaluatiecommissie, TKI-bureaumedewerkers en de Strategische PPP's is in 2022 de procedure wederom verbeterd. De belangrijkste wijziging is het loskoppelen van de strategie van de PPP van de Match Call aanvraag. Dit is bewerkstelligd door het toevoegen van een derde, middelste stap: het opstellen van de strategie van de PPP onder begeleiding van de Begeleidingscommissie strategische PPP's. Wanneer het bestuur een reservering van PPS-toeslag heeft afgegeven aan de PPP zal er worden overgegaan op het opstellen van de strategie aan de hand van het strategisch addendum. De strategische begeleidingscommissie beoordeelt deze en geeft schriftelijk feedback. Na de schriftelijke feedback en een daaropvolgende interviewvergadering met het consortium en de commissie, zal de commissie een advies afgeven aan Health-Holland. In dit advies zal de commissie aangeven of het consortium een solide strategische basis heeft en dus 'groen licht' heeft om door te gaan naar de vervolgstap; het aanvragen van de PPS-toeslag via een Match Call aanvraag. Voor de Match Call aanvraag zal gebruik worden gemaakt van de reguliere aanvraagformulieren. De strategische begeleidingscommissie heeft in 2023 drie PPP's in wording begeleid, namelijk: 'PARamedisch Extra Large' (PAR-EL), Kansrijke Start en Gezonde Leefomgeving.

De begeleidingscommissie 'strategische PPP's' bestaat uit:

- Dr. Edvard Beem – Voorzitter (voorheen voorzitter van de evaluatiecommissie)
- Dr. Cyrille Krul – Director Research Center Healthy & Sustainable Living Hogeschool Utrecht. Voorheen ook bij TNO gewerkt en bekend met de PPS-toeslagregeling.
- Prof. Dr. Manuela Joore – Prof. Health Technology Assessment & Decision MUMC+ & Voorzitter Wetenschappelijke Adviesraad Zorginstituut Nederland
- Stéfan Ellenbroek – Directeur Unlock, Leiden Bio Science Park & ervaren evaluatiecommissielid Match Call.
- Ton Peters – Associate Director Evidence Generation Benelux Janssen & betrokken bij Health-RI vanuit zijn rol bij Janssen
- Dr. Hanneke Molema – Managementteam Lifestyle4Health platform TNO, ervaren manager publiek-privaat consortium.

Voor deze verschillende stappen zijn de processtappen en bijbehorende formulieren verbeterd en/of gestandaardiseerd om de aanvragers, de verwerkers en beoordelaars beter te informeren over het proces.

In 2024 zal deze route wederom gebruikt worden voor de begeleiding van meerdere PPP's, waaronder PPP's in wording die hier in 2024 mogelijk gebruik van zullen maken richten zich op Women's Health, Prehospital Triage en Artrose.

Reservering PPS-toeslag voor bestaande PPP's

In 2023 is er naast de procedure voor nieuwe PPP's ook een gelijksoortige procedure opgezet voor bestaande, succesvolle PPP's. Succesvolle PPP's welke concrete plannen hebben voor een thematische uitbreiding kunnen via deze route eenzelfde reservering PPS-toeslag aanvraag. Voor bestaande PPP's die gebruik willen maken van deze route zijn er aanvullende selectiecriteria opgesteld gericht op o.a. impact, uitbreiding van het consortium, verkenning andere financieringsroutes, valorisatie en marktcreatie, internationalisering en publieke communicatie. Indien PPP's voldoen aan deze selectiecriteria krijgen zij de kans om thematische ondersteuning te vragen aan het Topteam LSH. Indien het Topteam LSH het initiatief en thema onderschrijft krijgt de PPP de kans om een verzoek tot reservering PPS-toeslag in te dienen bij het bestuur van TKI-LSH. De laatste stap, na het verkrijgen van de reservering is het aanvragen van de gereserveerde PPS-toeslag via de Health-Holland Match Call. De Match Call aanvraag wordt altijd op eigen merites beoordeeld door de onafhankelijke evaluatiecommissie. Een reservering van PPS-toeslag geeft dus geen garantie voor honorering van de PPS-toeslagaanvraag.

In 2023 hebben twee PPP's, RegMedXB en de DCVA deze route doorlopen. Eind 2023 is de PPP P4O2 ook gestart met deze procedure, welke in 2024 is doorgezet. Health-Holland is ook voornemens om deze route in 2024 te blijven aanbieden aan succesvolle PPP's.

Box 1: PPP's in de spotlight (2023)

- Meerdere PPP's begonnen, in aansluiting op de doelstellingen van de nieuwe KIA G&Z, met de voorbereidingen van hun eerste kickstartproject: Women's Health, Kansrijke Start, Prehospital Triage, Gezonde Leefomgeving en het Oogmoonshot van Regmed XB.
- Meerdere PPP's maakten gebruik van de netwerkactiviteitenregeling; PPP Nederland in Beweging, de Artrose Alliantie, Dutch CardioVascular Alliance (DCVA) en RegMed XB organiseerden bijeenkomsten om het innovatief bedrijfsleven aan te haken.
- Het ABOARD Cohort bereikte haar 10.000e deelnemer. Met dit cohort probeert men middels vragen over (mentale) gezondheid, leefstijl, en zorggebruik meer te weten te komen over de ontwikkeling en het voorkomen van alzheimer.

Impact Plan Benadering

Om de impact van projecten te vergroten hebben een aantal werknemers van Health-Holland de workshop Impact Plan Benadering in combinatie met de Theory of change van NWO gevolgd. In 2021 zijn door een aantal Health-Holland werknemers impact plan workshops gevolgd die NWO-medewerkers hebben gegeven bij een negental projecten binnen de gezamenlijke IMDI Call 'Technologie voor bemensbare zorg'. In 2022 en ook in 2023 heeft Health-Holland zelf workshops begeleid bij diverse calls en consortia, zoals de cross-over call van de KIA LWV en KIA G&Z, het SPREAD+ consortium en het Nederlands/Canadees TIMED consortium. Health-Holland heeft positieve reacties ontvangen en zal in 2024 het gebruik van de impact plan benadering blijven stimuleren bij verschillende calls en initiatieven, waaronder de strategische PPP's. Health-Holland is ook in gesprek met haar toekenningspartijen om de impact plan benadering workshop toe te passen bij de projecten die zij willen financieren met PPS-toeslag, in 2023 heeft er al een workshop plaatsgevonden bij het ErasmusMC. Tevens is de workshop onderdeel geworden van de procedure reserveringen PPS-toeslag voor PPP's.

Verantwoordingsverplichting

Alle projecten die via de Match Call, thematische calls en via SGF-reservering PPS-toeslag toegekend hebben gekregen dienen gedurende de looptijd van het project meerdere malen verantwoording aan ons af te leggen. Hieronder is uiteengezet op welke wijze en wanneer er door de penvoerder verantwoording afgelegd dient te worden.

Stuurgroep bijeenkomst

Om de impact van de door Health-Holland gefinancierde projecten te vergroten, is in 2021 het monitoringsbeleid voor nieuw te starten projecten aangepast. Voor lopende projecten is deze aanpassing facultatief. In plaats van iedere zes maanden dient de stuurgroep van het samenwerkingsproject minimaal elke 12 maanden bijeen te komen om de voortgang van het project te bespreken. Halverwege en na afloop van het project zal naast een Health-Holland medewerker ook een lid van de evaluatiecommissie aansluiten bij de stuurgroep. Uiterlijk 30 in plaats van 10 dagen voor aanvang van de stuurgroep bijeenkomst dient de penvoerder Health-Holland hiervan op de hoogte te stellen zodat afgevaardigden van Health-Holland in de gelegenheid worden gesteld om de bijeenkomst bij te wonen. Na afloop van iedere bijeenkomst dienen de notulen naar het TKI-bureau te worden gestuurd.

Voortgangsrapportage

Binnen zes weken na ieder projectjaar dient de penvoerder over de inhoudelijke en financiële voortgang van het project te rapporteren. Het formulier voortgangsrapportage ontvangt de penvoerder per e-mail. Zodra de voortgangsrapportage door Health-Holland is goedgekeurd, zal de volgende tranche aan PPS-toeslag worden uitbetaald. Indien het project maximaal 18 maanden duurt, is alleen een eindrapportage vereist.

Eindrapportage

Binnen acht weken na de einddatum van het project dient de penvoerder naast een controleverklaring en/of bestuursverklaring(en) een inhoudelijke en financiële eindrapportage aan te leveren. Het formulier eindrapportage ontvangt de penvoerder per e-mail.

Zodra Health-Holland de eindrapportage en een controleverklaring en/of bestuursverklaring(en) hebben goedgekeurd, zal een afrondingsbrief worden opgesteld. Deze brief dient door de penvoerder te worden ondertekend en retour te worden gestuurd. Zodra de getekende brief ontvangen is, zal Health-Holland de laatste tranche aan PPS-toeslag uitbetalen. Het project is daarmee afgesloten.

Aansluiting MKB bij PPS-toeslag samenwerkingsprojecten

In 2023 waren er in meer dan 84% van de projecten, gehonoreerd vanuit de Match Call, Nederlandse mkb'ers betrokken. In totaal betrof dit 40 mkb'ers in 32 projecten.

MKB Call

Eind 2021 is er vanuit de evaluatie van het Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid een advies opgesteld waarbij werd aangegeven dat de aansluiting van het mkb bij de PPS-toeslag beter ingericht kan en moet worden. Hierdoor zijn er in 2022 in samenwerking met hollandbio gesprekken gevoerd met bedrijven, kennisinstellingen en regionale partners voor het beter beschikbaar stellen van de PPS-toeslag voor het mkb. De uitkomsten van deze gesprekken hebben de voorwaarden van de MKB Call vormgegeven.

Met deze nieuwe call kan een mkb'er onder bepaalde voorwaarden financiering ontvangen voor het aanstellen van één bestaand of nieuw R&D FTE op een publiek-privaat samenwerkingsproject dat industrieel onderzoek uitvoert. Met de MKB Call vergroten we de R&D-capaciteit van het mkb, waardoor zij meer menskracht en middelen hebben om kennis en innovaties sneller en beter om te zetten in producten of diensten.

In maart 2023 is de pilot voor de MKB gepubliceerd, wat met grote belangstelling is ontvangen. Dit heeft geresulteerd in 83 vooraanmeldingen. Na een voorselectie hebben in totaal 27 consortia een volledig uitgewerkte aanvraag ingediend. In dit heeft uiteindelijk geleid tot het honoreren van 15 samenwerkingsprojecten met een PPS-toeslag totaal van €6.135.161, waarvan €3.395.290 aangewend door het mkb. Dit positieve resultaat is aanleiding geweest voor de continuering van de MKB Call, die in januari 2024 is gepubliceerd.

Waar Health-Holland naar streeft, is dat de PPS-innovatieregeling nog beter aansluit bij het innovatief mkb. Dat kan alleen als de regeling duidelijke waarde biedt aan deze ondernemers; er moet iets te halen zijn voor het mkb. Dat betekent dat de ondernemer in de lead moet zijn bij het bepalen van de richting van een onderzoek en dat onderzoek zich meer toelegt op industrieel onderzoek dat in de regel dichter bij de markt komt in plaats van op fundamenteel onderzoek.

Innovatieactiviteiten

In 2023 zijn in totaal 58 netwerkactiviteiten financieel ondersteund door Health-Holland voor een totaalbedrag van €954.983 waarbij ruim 5.500 mkb-partijen zijn bereikt. Dit komt neer op een gemiddelde van 5 evenementen per maand, €16.465 financiële ondersteuning per netwerkactiviteit en een bereik van 95 mkb-partijen per netwerkactiviteit. Deze netwerkactiviteiten ondersteunen de vorming van nieuwe PPS-en, nu en in de toekomst. Evenementen die zoal gefinancierd zijn middels deze regeling zijn de internationale BIO's, Expert Classes via het LifeScience@Work platform, grote nationale congressen gefocust op het mkb zoals Innovation for Health en de Dutch Life Sciences Conference en kleinschalige masterclasses of regionale mkb-ontmoetingen. Ook is er eind 2023 steeds meer voorgesorteerd op de behoeftes van het innovatieve mkb. Hierdoor is er focus aangelegd op evenementen die het innovatieve mkb bedienen en zich bijvoorbeeld richten op de verbinding leggen tussen investeerders en mkb-partijen.

Op basis van bovenstaande cijfers kijken we terug op een geslaagde ondersteuning van netwerkactiviteiten en zijn we voornemens deze trend voort te zetten in 2024. Daarnaast hebben wij in 2023 voornamelijk regionale partners gebruik laten maken van de Innovatiemakelaarsregeling met een omvang van ongeveer €385.000. Deze regionale partners zijn onder andere Health Valley en Slimmer Leven; partijen met een grote MKB-achterban in de regio's Nijmegen en Zwolle en de Brainport regio. Deze partijen helpen de bedrijven uit hun netwerk bijvoorbeeld met hun business case of pitch deck, maar ook met de zoektocht naar financiering of nieuwe partners om mee samen te werken. Ook is er in 2022 gestart met de samenwerking met nieuwe partners zoals Dutch FFUND. Zij zetten de Innovatiemakelaarsregeling in om bedrijven te ondersteunen zich klaar te maken voor het aantrekken van financiering. Deze nieuwe samenwerking is in 2023 erg goed bevallen. Daarom zullen er in 2024 meer nieuwe partners gebruik maken van deze regeling.

Nieuwe PPS-Innovatieregeling

Naast de activiteiten gericht op het inzetten van de PPS-toeslag heeft het team van Health-Holland ook voorbereidingen getroffen voor de nieuwe PPS-Innovatieregeling die vanaf 1 januari 2024 in werking is getreden. Het jaar 2024 zal hierbij als een overgangsjaar dienen, waarbij er tegelijkertijd gelden onder de "oude" PPS-regeling en onder de "nieuwe" PPS-regeling ingezet zullen worden. Ter voorbereiding van dit overgangsjaar heeft het team van Health-Holland veelvuldig met haar partners gepraat en het overgangsjaar vormgegeven. Voor het inzetten van de PPS-subsidie onder de nieuwe regeling zal er wederom nauw samengewerkt worden met de partners van Health-Holland, waaronder partijen die goed bekend zijn met de PPS-regeling, maar ook nieuwe partijen voor wie er kansen liggen binnen de nieuwe PPS-regeling.

Voor de nieuwe PPS-regeling heeft Health-Holland naast nieuwe stimulerende (financierings-) voorwaarden specifieke doelstellingen opgesteld en zal de PPS-subsidie volledig ingezet worden volgens de drie principes: gelijkwaardige samenwerking tussen de publieke en private partners, impact genererend (met een focus op economische impact) en vraaggestuurd vanuit de praktijk en maatschappij.

IV. Governance Topsector LSH

1. Governance Topsector

LSH Adviesraad (voorheen Regiegroep)

De adviesraad kwam in 2023, driemaal fysiek bijeen en heeft zij gevraagd en ongevraagd een positieve bijdrage geleverd aan het Topteam LSH. Deze bijdragen hadden o.a. betrekking op de inhoud van de KIA G&Z 2024-2027, de Nationale Technologie Strategie en het ontwikkelen van een strategie voor de Topsector LSH. In 2022 heeft de Adviesraad twee focusonderwerpen gekozen: 'Valorisatie en Marktcreatie' en 'herontwerp van zorgprocessen'. In 2023 zijn deze onderwerpen verder uitgewerkt en zijn prioriteiten op deze onderwerpen gedefinieerd.

LSH Topteam

Het Topteam LSH kwam zes keer bijeen in 2023. Onder leiding van Carmen van Vilsteren werden de strategische onderwerpen en de implementatie van het Missiegedreven Topsectoren-en Innovatiebeleid ter hand genomen.

TKI-Bestuur

Het bestuur van de stichting TKI-LSH kwam zeven keer bijeen in 2023 en bestond uit Henk Smid (voorzitter), Kees Tervoort (penningmeester) en Len de Jong (secretaris). De laatste vormde ook de connectie met het LSH Topteam.

2. Governance MT Gezondheid & Zorg

Themateam en Kernteam

Naast de Topsector governance zoals hierboven beschreven, functioneert in 2023 ook het Themateam en Kernteam teneinde de coördinatie van de uitvoering van de VWS-missies voor het maatschappelijke thema Gezondheid & Zorg. Beide gremia voerden diverse overleggen (achtmaal kernteam en driemaal Themateam) teneinde de programmering, activiteiten en inzet van middelen van alle samenwerkende KIC-partners ten behoeve van het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg te waarborgen.

Missieteams

De vijf Missieteams voor het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg, per VWS-missie een team, zijn eind 2021 samengesteld uit experts uit de Kennis- en Innovatie-Infrastructuur (KIIS) van het MT G&Z volgens het *quadruple helix* principe: vertegenwoordigers van burgerinitiatieven, bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden. Ieder Missieteam komt 4-6 keer per jaar bij elkaar en bestaat uit een voorzitter en 10-15 expertleden, incl. een Kernteamlid. De Missieteams geven (gevraagd en ongevraagd) inhoudelijk advies bij missie-specifieke processen zoals missie-specifieke calls en programma's i.s.m. (leden van) het Kernteam en Topsector LSH. In 2023 werkten de missieteams aan het vormgeven van de missiehoofdstukken van de KIA G&Z 2024-2027. Tevens hebben de missieteams input geleverd voor o.a. de NWO KIC-call en het Onderzoeksprogramma Dementie.

Het bureau voert voor alle onderdelen van de governance het secretariaat.

V. Valorisatie en kennisdeling

Valorisatie verwijst naar het proces waarbij kennis of wetenschappelijk onderzoek op een zodanige manier wordt benut dat er een waardevolle toepassing ontstaat voor de maatschappij. Hierbij kan gedacht worden aan het commercialiseren van een nieuw product, het verbeteren van een bestaande dienst of het ontwikkelen van een nieuwe technologie. Marktcreatie is het proces van het ontwikkelen van een nieuwe markt of het vergroten van de omvang van een bestaande markt door middel van het stimuleren van de vraag naar een nieuw of bestaand product of dienst. De overheid kan marktcreatie stimuleren door het verzorgen van passende wet- en regelgeving, door (gerichte) subsidies uit te zetten en publiek-private samenwerking te stimuleren. Door juiste inzet op valorisatie en marktcreatie kunnen belangrijke onderzoeksresultaten worden omgezet in tastbare voordelen voor de maatschappij.

Valorisatie & marktcreatie behoren daarom tot de randvoorwaarden voor het slagen van de doelstellingen van de Topsectoren en de missies binnen het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg. Weten welke initiatieven er spelen, gezamenlijk optrekken en elkaar tijdig weten te vinden, zijn hiervoor essentieel. Health-Holland speelt een actieve rol in het faciliteren en deelnemen aan het LSH-valorisatienetwerk en brengt regionaal & (inter)nationaal, praktijk & beleid en nieuw talent & ervaren experts bij elkaar.

Personele ontwikkelingen

Het valorisatieteam heeft in 2023 twee personen mogen verwelkomen. Pauline van Marwijk Kooy is aangenomen als Programma Coördinator Zorginnovatie.nl. Zij volgt daarmee de werkzaamheden van Babette Dingemans op. Daarnaast is Jochem Christiaansen doorgestroomd vanuit het PPS-team. Als Adviseur MKB en Financiën heeft hij zich het afgelopen jaar ingezet om de financiële middelen van Health-Holland op een passende manier toegankelijk te maken voor het innovatief mkb.

Het LSH-valorisatienetwerk

Een belangrijke kracht van Health-Holland is de connectie met het netwerk. Het LSH-valorisatienetwerk is een dynamisch netwerk met vele publieke en private partijen. Health-Holland faciliteert en stimuleert het bij elkaar brengen van de partijen uit dit netwerk. We zien het creëren van tafels – waarbij partijen die (nog) niet met elkaar samenwerken, bij elkaar worden gebracht – als een krachtige strategie om innovatie te stimuleren en complexe uitdagingen aan te pakken.

Scienceparken

In 2023 heeft Health-Holland een ronde gemaakt langs een aantal Science Parken om te verkennen welke samenwerkingen er reeds plaatsvinden tussen deze ecosystemen en welke kansen hiertoe nog gezien worden. Naar aanleiding van deze bezoeken is er een nationale bijeenkomst georganiseerd om de samenwerkingskansen in gezamenlijkheid te bespreken. Binnen het NGF-initiatief PharmaNL werkt een viertal Scienceparken al nauw samen. Tevens werd door LSH het Nationaal Campus Overleg nieuw leven ingeblazen en samen met andere Topsectoren, EZK en ROMs wordt in 2024 verder gewerkt aan hun onderlinge samenwerking, financiering profilering en positionering. Op het gebied van Human Capital werden er nog kansen gezien om van elkaar te leren en samen op te trekken. Tezamen met het Human Capital team van Health-Holland is naar aanleiding hiervan initiatief genomen om verder – gezamenlijk – met dit thema aan de slag te gaan.

Impactvolle Transformatie en Inspiratiesessie

In 2022 is er vanuit Health-Holland een initiatief gestart waarin *bottom-up* regioactiviteiten omtrent zorgtransformatie werden samengebracht met de *top-down* activiteiten rondom de zorgakkoorden. Naast de maandelijks bijeenkomsten heeft Health-Holland in samenwerking met het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) in 2023 een Inspiratiesessie over impactvolle transformatie en het opschalen van bewezen innovaties in de regio's georganiseerd. Nog vóór de publicatie van het Integraal Zorgakkoord (IZA) kregen ruim 100 VWS-beleidsmedewerkers een uniek inzicht in de zorgtransformatie-activiteiten die reeds in een aantal vooruitstrevende regio's plaatsvonden.

Aandacht voor valorisatie & innovatief mkb in Health-Holland calls en programma's

Binnen het valorisatie-proces is er een belangrijke rol weggelegd voor het innovatief MKB, waaronder start- en scaleups. Hier starten dikwijls de eerste stappen om van kennis en ideeën naar impact te gaan, een doorgaans risicovolle fase. Health-Holland zet zich in om het innovatief MKB te ondersteunen bij het realiseren van hun potentieel en het leveren van waardevolle innovaties.

In 2023 is het MKB uitgebreid in de spotlight gezet door Health-Holland. Er is in januari een uitgebreide [Update](#) gepubliceerd welke volledig in het teken van het mkb stond. Aanleiding daarvoor is de nieuw in het leven geroepen MKB Call. Deze nieuwe pilot subsidiecall – gemaakt mét en vóór het MKB – mocht op buitengewoon veel enthousiasme uit het veld rekenen en zal daarom in 2024 opgeschaald worden. In deze call staat het mkb in de lead van het project en kan het onderzoek gefocust worden op het (door)ontwikkelen van producten die daadwerkelijk de markt kunnen bereiken.

Verder zijn er verschillende LSH-netwerkactiviteiten ondersteund vanuit Health-Holland. Dankzij deze programmatische en financiële support hebben ruim 5500 mkb'ers aan deze activiteiten kunnen deelnemen. Dit begint bij kleinschalige Expert & Master classes waar innovatieve ondernemers ervaringen en kennis met elkaar en experts uitwisselen. Daarnaast is er ook aandacht voor de grote nationale LSH-events. Hier is Health-Holland meermaals belangrijk partner geweest en heeft daarbij verschillende keren startup-straten kunnen realiseren, met grote exposure voor de deelnemers. Op deze manier konden we o.a. de finalisten van de Nationale Zorginnovatieprijs een welverdiende spotlight geven.

LifeSciences@Work

LifeSciences@Work (LS@W) is het valorisatieprogramma van de Topsector waarin veelbelovende startups en scale-ups in de Life Sciences (drug development, medtech en diagnostiek) worden ondersteund en begeleid om hun kans op succes te vergroten. De LS@W-activiteiten bestaan uit coaching, training, partnering en netwerkvorming middels een drietal programmaonderdelen: de Venture Challenge, de Expert Classes en het Value Centre.

Highlights

15 jaar LS@W: We kijken terug op een feestelijk jaar voor het LS@W-programma dankzij het 15-jarig bestaan van de Venture Challenge. Een [prachtig magazine](#) blikt terug op de ontwikkelingen en successen van de afgelopen 15 jaar. Voor dit magazine zijn alumni en betrokkenen van het eerste uur geïnterviewd. Ter ere van het 15-jarig jubileum is een ware LS@W-dag georganiseerd op Pivot Park, een van onze belangrijke sponsors. Op deze dag was er een inhoudelijk plenair programma, een 'Venture Challenge-quiz' en als afsluiting een barbecue.

Afb. 3 | 15 jaar LS@W event.

Aanstelling Adviesraad: In 2023 is besloten een adviesraad aan te stellen voor het programma. Dit is een professionaliseringsstap en het geeft het LS@W-team sturing en nieuwe inzichten. De [LS@W-Adviesraad](#) bestaat uit elf gewaardeerde experts uit de sector. In november heeft de eerste bijeenkomst plaatsgevonden. Naar aanleiding van deze bijeenkomst zijn we begonnen met het opstellen van een missie en visiedocument, hebben we besloten om in 2024 een netwerk van mentoren op te zetten en weten we beter hoe LS@W gepositioneerd moet worden in het LSH-landschap in Nederland.

Financial Times: In juni is het verzoek gekomen vanuit de Financial Times om mee te dingen naar een plek in de 'Europe's Leading start-up Hubs' lijst. Meer dan 40 alumni hebben gehoor gegeven aan de oproep en hebben de survey ingevuld. In 2024 wordt bekendgemaakt of de Venture Challenge in de 125 start-up hubs tellende lijst staat. *Begin 2024 is bekendgemaakt dat LifeSciences@Work uit meer dan 2000 aanmeldingen is geselecteerd als one of Europe's Leading Start-Up Hubs.*

Venture Challenge

De Venture Challenge is een 10 weken durend coaching programma waarin veelbelovende startups worden geholpen met het aanscherpen van hun business idee. Het betreft veelal PhD/PostDoc onderzoekers met de ambitie om hun onderzoeksresultaten via een startup te vercommercialiseren. De Venture Challenge helpt hen hierbij; enerzijds door het uitwerken van een concrete business case die als basis van de startup kan dienen en anderzijds door hen kennis en inzicht te geven in de benodigde stappen en skills om van een wetenschappelijke vinding een succesvolle venture te maken. Daarnaast worden ze in contact gebracht met relevante experts, investeerders en ondernemers.

In 2023 zijn wederom twee Venture Challenge edities georganiseerd in samenwerking met NWO. In aanloop naar de najaarseditie heeft NWO de sluiting van de call met een maand vervroegd ten opzichte van vorige jaren. Dit, in combinatie met een gebrek aan communicatie en het sluiten van de call vlak na Pinksteren, heeft ervoor gezorgd dat er initieel slechts vier aanmeldingen waren. Na kennis te hebben genomen van meerdere teams die van plan waren in te dienen of te laat hadden ingediend, heeft EZK de call opnieuw geopend. Na deze extra openstelling zijn er van de ruim voldoende aanmeldingen zes teams zijn geselecteerd om mee te doen.

In de 29ste Venture Challenge deden zes teams mee die allen afkomstig waren van Nederlandse Kennisinstellingen of Universitair Medisch Centra. Het winnende team, **ExCulture**, richt zich op het produceren van heparine-equivalenten via mixed-culture fermentatie. Deze nieuwe productiemethode zorgt ervoor dat er geen dieren meer te pas hoeven te komen bij de productie van heparine en dat de tekorten aan deze belangrijke bloedverdunner worden aangepakt.

De overige 5 teams richten zich op:

- **Invision-Ex**: het herstellen van zicht door het ontwikkelen van kunstmatig 'lab-grown' hoornvlies.
- **Pneoo Tx**: Het ontwikkelen van een nieuwe therapie voor het behandelen van COPD.
- **Saturn**: Het bieden van effectieve behandeling van Pelvic Organ Prolapse (POP) bij vrouwen door het ontwikkelen van een pessarium dat kan veranderen van vorm.
- **Sencilia**: Het voorkomen van medicatiefouten bij prematuren door zeer accuraat en 'real time' meten van de 'flow' van het infuus.
- **Spatium**: Het ontwikkelen van een medische insufflator die zorgt voor een stabiele werkomgeving bij de laagste insufflatie- en ventilatiedruk tijdens operaties.

In de herfst vond de Venture Challenge Fall (30^e editie) plaats. In deze Fall editie deden zes teams mee, die wederom allen hun oorsprong vonden in een Kennisinstelling of Universitair Medisch Centrum. Het winnende team, **XS-innovations**, ontwikkelt een medisch apparaat dat geïmplanteerd kan worden bij mensen die regelmatig dialyse ondergaan. Het apparaat zorgt ervoor dat de slagader en ader alleen tijdens de dialyse aan elkaar gekoppeld zijn voor een hoge 'flow'. Wanneer er geen dialyse plaatsvindt, wordt de verbinding gesloten. Van de overige 5 teams richtten 3 teams zich op het ontwikkelen van nieuwe behandelingen van slecht te behandelen kankersoorten (**Fenix Therapeutics**, **Lumox** en **Triangle Therapeutics**). Eén team richt zich op het voorspellen via MRI en AI of patiënten baat zullen hebben bij een bepaald antidepressivum (DEPREDICT) en het laatste team gebruikt AI om CT-scans te beoordelen (**OncoRead**).

Drie van de in totaal twaalf startups die aan de Venture Challenge deelnamen in 2023 waren reeds een bedrijf bij aanvang. Gedurende of net na het traject hebben drie teams hun bedrijf daadwerkelijk opgericht. De overige zes teams hebben (nog) geen bedrijf opgericht. Geen enkel team heeft zich teruggetrokken.

In 2023 is naast de twee reguliere Venture Challenge edities wederom een speciale Proefdiervrij editie van de Venture Challenge georganiseerd. Deze staat los van de samenwerking met NWO en wordt volledig bekostigd door Stichting Proefdiervrij. De deelnemers zijn echter wel van vergelijkbare aard als in de reguliere Venture Challenge en zijn daarmee ook interessante startups om mee te nemen in de overige activiteiten van LifeSciences@Work.

Expert Classes

De Expert Classes zijn sessies van een halve dag waarbij een aantal industrie experts een inhoudelijke interactieve workshop geeft waarna er uitgebreid ruimte is voor 1-op-1 expert coaching. Deze bijeenkomsten worden georganiseerd in samenwerking met partners (veelal private partijen, maar ook publieke partijen). Ze zijn primair bedoeld voor alumni van de Venture Challenge, maar staan ook open voor andere Life Sciences startups. In 2023 zijn we begonnen met het introduceren van de Expert Class XL. Dit is een workshop die een hele dag bedraagt waarin er ook meer praktisch aan eigen casuïstiek wordt gewerkt.

In 2023 zijn de Expert Classes net zoals in 2021 georganiseerd door Iventus. Dit is de organisatie die ook de Dutch Life Sciences Conference organiseert en zeer goed bekend is in het Life Sciences netwerk, met name bij de gevestigde bedrijven. Dit maakt dat ze excellente sprekers uit de industrie kunnen strikken voor de Expert Classes die worden aangevuld met alumni van LifeSciences@Work. Deze mooie mix van ervaring en startup perspectief leidt tot veel nuttige en inspirerende discussies tijdens de Expert Class sessies. Uiteindelijk zijn er vijf Expert Classes georganiseerd in 2023, waarvan één XL Expert Class. De onderwerpen waren: 'Stock options and long-term incentives for founders', 'Is your company ready for the next financing round?', negotiation (XL), Partnerships, mentoring and personal development. De XL Expert Class is goed bezocht en goed ontvangen.

Value Centre

Het Value Centre bestaat uit een samenwerking met Stichting MedtechPartners en omvat de MedtechPartner meetings en Value Vouchers. De MedtechPartner bijeenkomsten vormen een bewezen concept waarin medtech startups met een specifieke hulpvraag worden gematcht met adviseurs/deskundigen die hen mogelijk kunnen helpen met het oplossen van hun vraag.

In 2023 zijn vier live MedtechPartner bijeenkomsten georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomsten worden de vragen van ondernemers gekoppeld aan de expertise van ondersteunende experts en bedrijven. In totaal hebben 26 ondernemers kunnen pitchen op een MedtechPartners event, wat 160 matches opleverde ofwel gemiddeld 6 matches per ondernemer. De meest voorkomende vragen waren op het gebied van marketing, distributie en sales (16%), financiering en subsidies (15%), business design (13%), ontwikkeling, engineering en design (13%) en CE-certificering (10%). Het netwerk van MedtechPartners bestaat uit 30 regionale organisaties, netwerken en ziekenhuizen, 18 dienstverlenende bedrijven, 12 Medtech-bedrijven en 7 investeerders.

Naast de partnering meetings worden via het Value Centre ook Value Vouchers toegekend. Dit zijn vouchers van €10.000 die kunnen worden ingezet door startups om een externe partij in te huren om een hulpvraag op te lossen. De startup betaalt zelf de helft van de voucher. In 2023 hebben elf partijen gebruik gemaakt van een Value Voucher: UpyTher, You2Yourself, J58, Predica Diagnostics, Micro-Cosmos, VivArt-X, Layco Medical Devices, InMotionVR, Cardiomo, Preimure en Sencilia.

Highlights LifeSciences@Work Alumni 2023

Ook in 2023 zijn er weer mooie resultaten geboekt door LS@W-alumni. Hieronder een selectie, het volledige overzicht is te zien op de [LifeSciences@Work nieuwspagina](#).

Investments

- Autosciber closes €1,2M Euro Seed round - [Link](#)
- Cyclomics announces completion of seed financing round - [Link](#)
- Sirius Medical closes €12M Funding Round - [Link](#)
- River BioMedics secures €3,8M seed investment - [Link](#)
- Praxa Sense secures investment round - [Link](#)
- Scope Biosciences raises €500k investment - [Link](#)
- VivArt-X raises €660k pre-seed round - [Link](#)
- Exculture successfully secured €350k - [Link](#)
- NutriLeads Completes €4,5M Euro Series C Financing - [Link](#)
- Orgonex signs financial agreement with ROM Utrecht - [Link](#)

(EU) Grants

- Protinhi Therapeutics is awarded €7,5M by the EIC Accelerator - [Link](#)
- STENTiT awarded with €12,5M funding from the EIC Accelerator - [Link](#)
- River BioMedics awarded with over €2M from the EIC Accelerator - [Link](#)
- €2,5M grant for ChainCraft and circular chemical production - [Link](#)
- Take-off Grant phase 1: INBORN, Fybrix, Artic, DePredict - [June](#) and [December](#)
- Take-off Grant phase 2: PredicaDx, Sencilia, Beephonix, PrecorDx, Chiron, Trianect - [June](#) and [December](#)
- The consortium led by ParaMedir awarded €600k EFRO subsidy - [Link](#)
- Sencilia B.V. announces €321k funding for project 'Smartinfuus' - [Link](#)
- €1,4M for the acceleration of VivArt-X research - [Link](#)
- KWF funding for UPyTher research - [Link](#)
- Levels Diagnostics and Delta Diagnostics start collaboration under the MIT R&D collaboration grant (€566k) - [Link](#)
- Health-Holland SME call honorees: Ncardia, Exculture, Levels, ATRO Medical - [Link](#)

Licence Deals

- Oxford Nanopore Technologies and Cyclomics - [Link](#)
- SeraNovo announces deal with AstraZeneca - [Link](#)

Exits

- NTRC Therapeutics closes deal with Symeres and sells CRO division Oncolines B.V - [Link](#)

Awards

- IMcoMET takes home Next Frontier Award from Erasmus Enterprise - [Link](#)
- Sirius Medical Ranked Most Innovative Dutch Healthcare SME by the Chamber of Commerce - [Link](#)
- Movax Biopharma wins €35k AtlasInvest Entrepreneurship Grant - [Link](#)

Zorginnovatie.nl

Zorginnovatie.nl is hét platform waar innovaties in zorg en welzijn versneld worden. Via het platform komen zorginnovators zowel online als offline in contact met relevante stakeholders uit de sector. Denk hierbij aan zorgprofessionals en zorginstellingen, maar ook aan adviseurs en investeerders. Met als belangrijkste drivers 'Verbinden' en 'Versnellen' ondersteunt Zorginnovatie.nl zorgondernemers bij hun innovatiereis.

Netwerk vergroten en exposure genereren

Zorginnovatie.nl helpt ondernemers te navigeren in het zorglandschap en denkt in mogelijkheden om waardevolle connecties te leggen. Eén van de manieren is door het bieden van een podium op evenementen en beurzen wat niet voor alle ondernemers in deze fase toegankelijk is. In 2023 was dat mogelijk op zowel Zorg & ict als op Mobile Healthcare. Op beide evenementen kregen alumni van zowel de Health Impact Accelerator als de Nationale Zorginnovatieprijs een stand aangeboden. Beide zijn belangrijke exposure momenten en unieke mogelijkheden voor de ondernemers om hun netwerk uit te breiden.

Het afgelopen jaar zijn vier **innovatiecafé's** georganiseerd met Zorg voor innoveren. Tijdens de innovatiecafé's wordt het delen van kennis en inspirerende voorbeelden gecombineerd met netwerkuitbreiding. Het overkoepelend thema *regionale samenwerking* was een groot succes en werd extra kracht bijgezet door de innovatiecafé's in de regio's en mét de regio's te organiseren. Zo vond het innovatiecafé regio Noord plaats tijdens het Gezondheidsfestival in Veenhuizen, wat georganiseerd werd door onze regiopartner Hi!Noord.

Een hoogtepunt van het afgelopen jaar was het Matchingevent, in samenwerking met Zorg voor Innoveren. Tijdens het Matchingevent worden ontmoetingen gefaciliteerd met organisaties die voor individuele ondernemers lastig te bereiken zijn. Een groot succes met veel enthousiasme vanuit zowel ondernemers als de betrokken organisaties, dat mag rekenen op een uitgebreid vervolg in 2024.

Health Impact Accelerator

De Health Impact Accelerator (HIA) is in 2023 voor het eerst onder de vlag van Zorginnovatie.nl georganiseerd. Dit programma ondersteunt startende ondernemers bij de ontwikkeling van hun zorg-startup. Onder begeleiding van ervaren coaches analyseren zij hun doelgroep, stakeholders en concurrenten om hun onderneming naar een hoger niveau te tillen. De vijf startups die deelnamen aan dit traject zijn:

- **Carapax IT:** met de innovatie Know Yourself worden mensen die gevoelig zijn voor chronische stress gemonitord en worden trends visueel gemaakt
- **Voca Zorg:** een platform waar zzp'ers en zorginstellingen elkaar kunnen vinden zonder tussenkomst van een intermediair
- **Fox Connect:** helpt mensen met een lichamelijke beperking digitaal meer vrijheid te ervaren door middel van een robot auto: de IP-Car
- **Zelfzorg aan Zee:** een interdisciplinair (surf)behandelprogramma voor mensen die kampen met de gevolgen van long-covid, post-commotioneel syndroom of andere vormen van niet-aangeboren hersenletsel
- **Kwebbel:** met de software van Kwebbel kunnen cliënten, zorgaanbieders en mantelzorgers op een veilige, gemakkelijke en efficiënte manier met elkaar communiceren en in contact blijven met de omgeving van de cliënt

Deze editie werd gewonnen door Voca Zorg. Het traject werd feestelijk afgesloten op het grootste healthtech event van Nederland – Zorg & ict – waar de teams konden rekenen op veel exposure. Dit dankzij een mooie plek op de beursvloer en de bekendmaking van de HIA-winnaar op het main stage.

Nationale Zorginnovatieprijs

De Nationale Zorginnovatieprijs werd uiteraard ook dit jaar weer uitgereikt aan de meest innovatieve ondernemingen in de opschalingsfase. Vanuit de regio's werden acht finalisten aangedragen, die werken aan de volgende onderwerpen:

- De **Bib stoel** is een mechanische sta-op stoel die werkt op basis van je eigen kracht en balans, waardoor er geen elektra of accu nodig is.
- **PERISCOPE** is een AI-systeem dat door hergebruik van bestaande ziekenhuisgegevens nauwkeurig kan voorspellen of een patiënt na operatie een infectie zal krijgen.
- **Spreekuur.nl** is een online tool waarmee patiënten op elk moment van de dag advies kunnen vragen aan je huisarts, een gesprek start met je zorgverleners in jouw zorgnetwerk of je medisch dossier bekijkt.
- De **Momo Bedsense** app geeft middels een bedsensor inzicht in de bewoners in een verpleeghuis, zoals wie er onrustig is of welke bewoner het bed uit is gegaan.
- **SOLE by PodoPrinter** omvat de gehele workflow van het ontwerpen van steunzolen tot aan het 3D printen ervan met een specifiek filament (de 'inkt' van een 3D-printer).
- **VR Bieb** biedt VR trainingen waarmee zorgprofessionals levensechte scenario's beleven en zich beter kunnen inleven in een situatie.

- **SARA** is een zorgrobot die dankzij autonome technologie zorgmedewerkers in de langdurige zorg ondersteunt.
- **Huisartsen van Nederland** biedt via slimme triagesoftware een efficiënt patiëntflow managementsysteem, waarmee triage- en praktijkprocessen geoptimaliseerd kunnen worden.

De uitreiking vond plaats op 30 maart 2023, tijdens het Health Valley Event. Huisartsen van Nederland werd hier uitgeroepen tot vakjurywinnaar en Momo Medical ging er met bijna de helft van de stemmen vandoor met de publieksprijs. De winst bracht beide partijen een enorme versnelling, klanten en potentiële partners zagen de winst als een 'keurmerk'. De ondernemers gaven aan dat het winnen van de prijs – zowel in de regio als nationaal – veel vertrouwen en erkenning voor hen betekende.

Afb. 4 | Uitreiking Momo Medical.

Doordat Menzis zich in 2022 terugtrok als sponsor en er nog geen nieuwe partnerschappen zijn gesloten, was er dit jaar geen bedrijf gekoppeld aan de prijs. Voor verdere edities worden nieuwe partnerschappen verkend.

In Q3 van 2023 is ook het traject van de Nationale Zorginnovatieprijs 2024 gestart. De organisatie van prijs staat in 2024 in het teken van 'Mooier, Beter, Groter!', met als doel om de impact voor de ondernemers nóg meer te vergroten en het prijstraject een nog mooiere lading te geven. De eerste stappen hiervoor zijn gezet in 2023. Waar voorheen de finale van de prijs een online event was, vindt deze in 2024 op het Health Valley Event. Hier zal gepitcht worden voor de vakjury en een zaal vol publiek. Ook de uitreiking van de Nationale Zorginnovatieprijs 2024 krijgt een groter podium, de prijs wordt tijdens Zorg & ict op de Tech Mainstage, het hoofdpodium van het evenement, uitgereikt.

Zorginnovatienetwerk

Zorginnovatie.nl heeft een warme band met haar (alumni-)netwerk van ondernemers. Dit netwerk wordt onderhouden door de vele verschillende (netwerk) mogelijkheden die Zorginnovatie.nl creëert voor haar netwerk. Dit jaar is naast het warm houden van het ondernemersnetwerk, actiever ingezet op het versterken van bekende partnerschappen en het verkennen en uitbreiden van potentiële partnerschappen. Met dit doel is in Q3 en Q4 is gestart met de 'Weg naar Welzijn', waar Zorginnovatie.nl de (regionale) partners bezocht en afspraken zijn gemaakt voor het komende jaar.

VI. Internationalisering

De internationaliseringsstrategie van Topsector LSH 2020-2023 bouwt voort op de succesvolle strategie van de afgelopen vijf jaar. Zij heeft als centrale doelstelling het vergroten van de economische en maatschappelijke impact van de LSH-sector in Nederland en daarbuiten. Dit wordt gerealiseerd door het versterken van Nederlandse LSH-activiteiten in het buitenland en van buitenlandse LSH-bedrijven en -organisaties in Nederland.

De werkgroep Internationaal, o.l.v. Topteamlid Len de Jong en Laura Duran van het TKI-bureau, is hét coördinatiepunt voor de sector op het gebied van internationalisering. De werkgroep is in 2023 acht keer bijeengewest.

Gezien het belang van handel, innovatie, kennisuitwisseling en buitenlandse investeringen (acquisitie) voor de Nederlandse economie en samenleving sluit internationalisering aan bij de ambities geformuleerd binnen het topsectoren beleid. Door diverse activiteiten op deze internationaliseringsagenda wordt de Nederlandse LSH sector gecoördineerd en op de internationale kaart gezet.

In 2023 stond de vernieuwing van Topsector LSH internationale strategie centraal. Opnieuw bouwen we met het internationaal overleg voort op de reeds bestaande strategie. De voornaamste aanscherpingen zijn te zien in de nauwere aansluiting bij het mkb in samenwerking met de regionale ontwikkelingsmaatschappijen, science parks en andere clusters; het versterken publiek-private ecosysteem actief op internationale samenwerking; en het verbinden van beleidsrichting op internationaal terrein. Het volledige document is in januari 2024 gepubliceerd en via deze [link](#) in te zien. In lijn met deze internationale strategie en ambities zijn de volgende activiteiten ontplooid.

Inkomende & uitgaande internationale bezoeken

Economische missie Life Sciences Boston

Een hoogtepunt van 2023 was de economische missie die samen met de ministers van VWS en van EZK plaatsvond tijdens de BIO International Convention, 's werelds grootste biotech conferentie met bijna 20.000 biofarmaceutische leiders als deelnemers. Namens Health-Holland organiseerde hollandbio een feloranje Nederlands paviljoen op de beursvloer, dat dienstdeed als uitnodigende gezamenlijke huiskamer in het buitenland voor de 204 Nederlandse bezoekers die aanwezig waren bij BIO.

Afb. 5 / Nederlandse delegatie in Boston.

Als het op biotechnologie aankomt, is Massachusetts de plek om te zijn. En met de belangrijkste biotechconferenties ter wereld in de stad en de economische missie, die twee ministers en 75 missieafgevaardigden naar Boston bracht, had er geen betere plaats en tijd kunnen zijn om onze life sciences onder de aandacht te brengen. Hierbij werd voortgeborduurd op de bestaande Memorandum of Understanding met Massachusetts en de volgende Program of Cooperation.

Factfinding missie - Elderly care & dementia China

De uitdagingen waar we in de zorg voor staan, zie je ook in andere landen. Denk aan het toenemend aantal ouderen en steeds meer mensen met dementie. China is één van de sterkst vergrijzende landen ter wereld en dus een waardevolle kennispartner voor Nederland. Omdat beide landen voor deze uitdagingen staan, is dit het moment om in te zetten op verdere samenwerking. Samen met experts uit de sector deelden we onze inzichten over het aanpakken van de uitdagingen van een vergrijzende samenleving tijdens de Elderly care & dementia missie in China. We verdiepten ons in onderwerpen als innovatieve zorgmodellen, de centrale rol van technologie en de vooruitgang van onderzoek.

Afb. 6 | Conny Helder tijdens de Factfinding missie.

Met de delegatie bezochten we partijen in Beijing, Shanghai en Hong Kong. Het doel van de reis was om als delegatie, en als landen, van elkaar te leren. Tijdens dit bezoek werd er in het bijzonder naar oplossingen voor dementie gekeken. Maar ook de ouderenzorg, digitale zorg en een veilig sportklimaat stonden op de agenda.

Innovatie missie Cell & gene therapy development Zwitserland

Als vervolg stap in het opbouwen van een strategische samenwerking met Zwitserland organiseerden we als Health-Holland samen met o.a. RVO en het IA netwerk in Basel een strategische ronde tafel op hoog niveau, getiteld: De ingrediënten voor succesvolle Life Sciences samenwerking bij de ontwikkeling van cel- en gentherapie.

Vertegenwoordigers op uit Zwitserland en Nederland deelden hun gedachten en bespraken de kansen op het gebied van cell en gentherapieontwikkeling. Met als doel de complementariteit van de Zwitserse en Nederlandse ecosystemen voor geavanceerde therapieën te identificeren. We spraken over de randvoorwaarden voor succesvolle ecosystemen. Ons Topteamlid Hans Schikan leidde de Nederlandse delegatie aan stakeholders. Het bezoek vond plaats parallel aan het bezoek aan de beurs – Bio Europe Spring.

Afb. 7 | Groepsfoto tijdens Factfinding missie in Spanje.

Factfinding missie Life

Sciences & health Spanje

Tijdens de handelsmissie naar Barcelona, Spanje begin november 2023, georganiseerd door Task Force Health Care, waren we aanwezig bij het netwerkdiner, gehost door het Netherlands Business Support Office Barcelona (NBSO) in El Palauet.

Het was een mooi moment om de enthousiaste Nederlandse bedrijven te ontmoeten die deelnamen aan de missie, evenals belangrijke spelers van het LSH-ecosysteem in Barcelona. De LSH fact-finding missie vormde een goede basis voor de delegatie van innovatieve LSH-organisaties om samenwerking in het Catalaanse ecosysteem te starten en uit te breiden.

Global Health Hub

In september 2023 heeft Health-Holland het Global Health Pact mogen ondertekenen, een initiatief namens het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en het Ministerie van Buitenlandse Zaken, met meer dan 20 andere partners, waar er gestreefd wordt naar een versterking van onze inspanningen op het gebied van mondiale gezondheid. De belangrijkste doelstelling van de Global Health Hub is het bieden van een plek waar diverse partijen elkaar kunnen versterken, inspireren en kennis kunnen delen. Hierdoor kunnen we samen innovatieve, op maat gemaakte en toekomstgerichte oplossingen ontwikkelen voor de uitdagingen op het gebied van mondiale gezondheid.

Afb. 8 | Ondertekening Global Health Pact.

Evenementen, beurzen & congressen

Netwerkbijeenkomsten (Inter)nationaal: de netwerkbijeenkomsten (inter)nationaal hebben primair als doel Nederlandse innovatieve mkb'ers te ondersteunen, inzicht te geven en te verbinden met de mogelijkheden en kansen (inter)nationaal. Gedurende de netwerkbijeenkomsten zullen mkb'ers a.) in contact gebracht worden met relevante stakeholders, geïnspireerd en geïnformeerd worden middels presentaties over de globale trends en kansen; en b.) begeleid worden om optimaal te 'valoriseren' in een globaliserende omgeving.

Innovation for Health '23 – Henri Termeer Transatlantic Connections Award

Cinzia Silvestri van Bi/ond is de eervolle winnares van de 2023 Transatlantic Connections Award, die uitgereikt werd tijdens Innovation4Health in Rotterdam. De Henri Termeer Transatlantic Connections Award is in het leven geroepen door The Termeer Foundation, in samenwerking met Health-Holland, om opkomende biotechondernemers te eren en te erkennen voor het versterken van de trans-Atlantische relaties tussen de twee life science regio's Massachusetts en Nederland. De winnaar ontvangt de status van Fellowship binnen de Termeer Foundation. Het Henri Termeer Fellowship Program is vernoemd naar wijlen Henri Termeer, een visionair leider in de biotechnologie-industrie, en is ontworpen om beginnende CEO's te ondersteunen die zich richten op patiënten en die werken aan een onvervulde behoefte door middel van innovatieve wetenschap en passie.

NLSdays – Malmo

De Nederlandse ambassades in Kopenhagen en Stockholm organiseerden een Nederland lounge op de Nordic Life Science Days (NLSDays) in Kopenhagen die plaatsvond van 28-30 november. In samenhang hiermee werd in de dagen voorafgaand aan de NLSDays ook een randprogramma voor Nederlandse bedrijven georganiseerd, zoals een netwerkreceptie bij de residentie van de Nederlandse ambassadeur in Kopenhagen. De NL-lounge werd gebruikt als een ruimte waar Nederlandse bedrijven konden vergaderen, netwerken en gebruik maken van het sterke NL Brand binnen life science en health. In de lounge was informatie te vinden over de Nederlandse deelname aan de NLSDays. Zo'n 35 Nederlandse bedrijven namen deel aan de NLSDays.

Afb. 9 | NLSdays.

Life sciences conferenties

Jaarlijks worden deze beurzen drie keer per jaar in samenwerking met de biotech brancheorganisatie hollandbio georganiseerd. Ditmaal waren de conventies in Boston, München en Basel. Honderden Nederlandse participanten en bedrijven hebben gebruik gemaakt van het NL Health-Holland paviljoen op deze beurzen.

Afb. 10 | Aanwezigheid international conferentie.

World of Healthcare & Health-Holland Visitors Programme

In september 2023 vond fysiek het Health-Holland Visitors Programme (HVP) plaats. Doel was de internationale Healthcare stakeholders verder kennis te laten maken met het Nederlandse gezondheidszorgsysteem en in contact te brengen met Nederlandse mkb-partijen in de LSH-sector. Men heeft een bezoek gebracht aan o.a.; het Erasmus MC, Philips en het Utrecht Science park. Samen met de World of Health Care heeft deze editie meer dan 300 nationale en internationale deelnemers bereikt. Een delegatie van 50 personen uit het buitenland heeft aan het fysieke programma meegedaan.

Ook is er een Memorandum of Understanding ondertekend met het Texas Medical Center. Het TMC BioBridge-programma biedt ondernemers, onderzoekers, artsen en industriële partners toegang tot de Amerikaanse markt en de TMC-experts, en vormt een brug voor kennisuitwisselingen.

Gezien Texas een belangrijk knooppunt is voor innovatie in de MedTech- en Digital Health-sector, creëert de samenwerking met Texas Medical Center kansen voor Nederlandse bedrijven die hun internationale bereik willen vergroten. Andersom geeft het bedrijven in Texas toegang tot

de bruisende Nederlandse Life Sciences & Health sector. De verdere implementatie van de samenwerking zal in de komende periode vorm worden gegeven en is afhankelijk van beschikbare middelen.

Afb. 11 | Ondertekening MoU met TMC.

MEDICA

In november heeft wederom een succesvolle editie van de MEDICA plaatsgevonden in Duitsland. Twaalf mkb'ers/startups hadden fysiek een plek op het paviljoen. Daarnaast is er uit diverse regio's is een busreis georganiseerd die begon bij de stand. Meer dan 100 Nederlandse mkb'ers hebben gebruik gemaakt van het NL Health-Holland paviljoen.

HHINT kickstarter 2023

Binnen het HHINT Kickstarter-programma worden onderzoeksinstituten en het bedrijfsleven uitgenodigd om PPP-subsidie aan te vragen ten behoeve van een langdurige internationale publiek-private samenwerking op het gebied van R&D. De PPS-toeslag fungeert als katalysator in de internationale R&D-samenwerking tussen partijen. Zie bladzijde 9 voor meer over de HHINT kickstarter.

Communicatie & branding Topsector Life Sciences & Health Internationaal

In 2023 hebben er een aantal initiatieven plaatsgevonden om de sector internationaal te profileren en te coördineren. Zo is er een internationale event agenda uitgebracht welke verstuurd wordt naar een breed netwerk. Ook is er een LinkedIn-pagina waar een verdubbeling van volgers ten opzichte van het vorige jaar te zien is. Er is voortgeborduurd op de sector positionering rondom Europe's Connected Life Sciences & Health metropolis. Ook wordt er d.m.v. quotes van key figures uit de sector zichtbaarheid gegeven aan de sector. Deze uitingen zijn tijdens diverse beurzen congressen en evenementen te zien. Onderstaande schets een beeld van deze uitingen.

Afb. 12 | Internationale positionering bijeenkomsten.

BIDBOOK

Samen met de VIG, NFIA en RVO hebben we een nieuw bidbook gelanceerd om de kansen voor internationale samenwerking in gezondheid & zorg in Nederland te belichten. Getiteld 'Welcome to the Netherlands: Europe's Connected Life Sciences & Health Metropolis'. In dit speciale bidbook valt alles over toetreding tot ons bruisende Life Sciences & Health ecosysteem te lezen. Het laat zien waarom Nederland een aantrekkelijke plek is voor innovatieve bedrijven en een toegankelijke en onderling verbonden metropool voor het delen van kennis en innovaties.

VII. Communicatie

Door te informeren, inspireren en verbinden bouwt Health-Holland voort op de krachten van de Nederlandse LSH-sector om gezamenlijk de noodzakelijke en wenselijke economische en maatschappelijke impact te creëren. Hiervoor communiceert Topsector LSH met een eenduidige Health-Holland branding volgens de 'one voice, one message' methode, zowel in nationale als internationale setting.

Nieuw Bidbook voor de Nederlandse Life Sciences & Health Sector

De Nederlandse Life Sciences & Health sector heeft een nieuw [bidbook](#) gepubliceerd om de kansen voor internationale samenwerking in gezondheid & zorg in Nederland te benadrukken. Getiteld 'Welcome to the Netherlands: Europe's Connected Life Sciences & Health Metropolis'. Lees alles over toetreding tot ons levendige Life Sciences & Health ecosysteem in dit speciale bidbook. Het laat zien waarom Nederland een aantrekkelijke plek is voor innovatieve bedrijven en een toegankelijke en onderling verbonden metropool voor het delen van kennis en innovaties.

Door onze krachten te bundelen met onze internationale partners streven we ernaar de vele uiteenlopende bedreigingen aan te pakken waarmee onze planeet wordt geconfronteerd, van water en energie tot gezondheid en veiligheid. Met een open, inventieve en inclusieve benadering van nieuwe uitdagingen is Nederland uitgegroeid tot een robuuste, stabiele en veerkrachtige samenleving die openstaat voor samenwerking over de hele wereld. "Het is niet wat we voor u doen; het is wat we samen met u doen dat telt!

Het bidbook is gepubliceerd in samenwerking met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), Vereniging Innovatieve Geneesmiddelen en de Netherlands Foreign Investment Agency.

Afb. 13 | Lancering Bidbook tijdens InnovationforHealth en presentatie tijdens het NL partnerevent.

Health-Holland website tweetalig

De Health-Holland website is nu zowel in het Engels als Nederlands beschikbaar. Uitzonderingen zijn de pagina's 'Internationalisation' en de samenvattingen van de PPS R&D projecten. Deze zijn enkel in het Engels beschikbaar.

Met deze stap naar een tweetalige website, hopen wij de tweerichtingscommunicatie met al onze bezoekers, partners en derden te vergemakkelijken.

Vernieuwde pagina's 'Ons team' en 'Governance'.

Om beter inzichtelijk te maken wie werken bij het uitvoerende bureau van Health-Holland en bij wie men moet zijn met bepaalde vragen is de pagina 'Ons Team' vernieuwd. Ook kan men meer te weten komen over wie er in het Topteam en het Bestuur zitten.

Bovendien is de governance structuur inzichtelijker gemaakt met een nieuwe infographic en informatie en uitleg over de verantwoordelijkheden en leden.

Afb. 14 | Pop-up op de vernieuwde 'Ons team' pagina.

Etalage van publiek-private samenwerkingsprojecten

Health-Holland stimuleert, faciliteert en financiert diverse publiek-private samenwerkingsprojecten om haar centrale missie te realiseren. Er zijn momenteel meer dan 700 PPSen in de Nederlandse LSH-sector in verschillende soorten en maten. De meesten van hen hebben een projectmatige aanpak om een significante bijdrage te leveren aan R&D. Korte samenvattingen van deze R&D-projecten zijn te vinden op de Health-Holland website bij de projectenpagina. Het aantal gepubliceerde projecten is het afgelopen jaar boven de 600 gestegen.

Health-Holland Online Magazine

In 2023 zijn drie online magazines, genaamd de Health-Holland Update, gepubliceerd. In de eerste Update van 2022 zet Health-Holland de succesverhalen van het mkb in de spotlight. Hierin komen de verschillende financiële instrumenten, programma's en organisaties om de binnen de LSH-sector opererende mkb te stimuleren, zodat economische en maatschappelijke impact kan worden gecreëerd. De tweede Health-Holland Update richt zich op Life Sciences & Health ontwikkelingen in een internationale context. Door middel van interviews, quotes en nieuwsartikelen komen onderwerpen aan bod als: bouwen aan het internationaal ecosysteem, stimuleren van internationalisering en voorbeelden van internationale samenwerking. Ter gelegenheid van het 15-jarige bestaan van LifeSciences@Work is een speciale editie van de Health-Holland Update gewijd aan de successen van LS@W door de jaren heen. In deze speciale editie staan veel verschillende interviews, met onder andere juryleden, ondernemers en investeerders. Maar ook interviews met deelnemers waarin zij vertellen hoe hun deelname aan de Venture Challenge heeft bijgedragen aan de oprichting van hun bedrijf. Daarnaast is er een overzicht gemaakt met feiten & cijfers over het business accelerator ondersteuningsprogramma dat LS@W biedt.

LifeScience Success Stories
Special Edition – 15-year

Success@work
Health~Holland

145
companies started

Key figures of the Dutch Life Sciences & Health sector

- 67bn+ Economic output
- €50bn+ Export value
- 3,000+ LifeSci companies
- 104,000+ Employees
- 700+ Public-private R&D projects
- 40+ Strategic public-private partnerships
- 1,200+ Start-ups per year
- Member of the European Medicines Agency and to the European Patent Office
- 2,100+ Ongoing clinical trials
- 13 Universities
- 12 Research institutes
- 4 Specialised Technology and Engineering
- 7 University medical centres
- 26 Companies
- 200+ Startups and cohorts

IN DE SPOTLIGHT: SUCCESVERHALEN MKB
En hun economische en maatschappelijke impact

NL Health~Holland

201
projects supported

"Nederland is Europa's connected Life Sciences & Health metropool. Een plek voor dynamische samenwerking tussen het bedrijfsleven, kennisinstellingen en de overheid, ook in internationaal verband."

- Hans Schikan, Topsteamlid Top Sector Life Sciences & Health

Dutch Life Sciences Conference
December 7, 2023
Oegstgeest, Netherlands

Dutch Life Sciences conference is Netherlands' most established life sciences event. The event brings together leading CEOs of biotech, pharma and medical devices companies, heads of R&D, academics, and life sciences investors from the healthcare sector for networking opportunities to promote the translation of inventions in and across the healthcare system.

[Read more](#)

Afb. 15 | Health-Holland online magazines.

Health-Holland website en Social Media statistieken

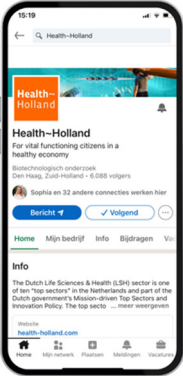
NL Health~Holland
SHARED CHALLENGES, SMART SOLUTIONS

Het aantal volgers van de LinkedIn pagina steeg het afgelopen jaar van 4600 naar meer dan 6000. In totaal hadden de LinkedIn posts in 2023 bijna 290k weergaven. Elke maand ligt dat gemiddeld rond de 24k. Het afgelopen jaar zijn er gemiddeld 23 LinkedIn berichten per maand opgesteld en zijn er in totaal bijna 5700 reacties geplaatst op onze berichten. De LinkedInpagina had in totaal 8.5k weergaven, dat is gemiddeld meer dan 700 per maand. In 2022 lag dit aantal op 570.

Het aantal X volgers bleef in 2023 gelijk, vanwege de beslissing om minder gebruik te maken van X.

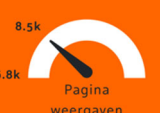
Statistieken

LinkedIn	6000
X	2600
Posts weergaven	290k
Pagina weergaven	8.5k

6000
4600
LinkedIn volgers

8.5k
6.8k
Pagina weergaven

NL Health~Holland
SHARED CHALLENGES, SMART SOLUTIONS

In 2023 had de website in totaal 90.6k bezoekers. Dat komt neer op gemiddeld 7550 bezoekers per maand. De website had in 2023 in totaal 205k paginaweergaven. Gemiddeld zijn dat 17k pagina weergaven per maand.

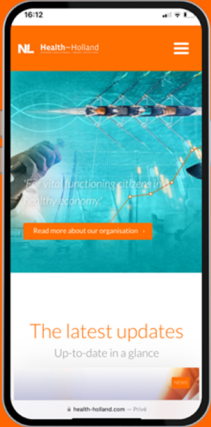
De bezoekers van de Health-Holland website komen veelal via Google op onze website binnen. Over het algemeen genomen waren de meeste clicks op de pagina naar TKI Match, MKB-call en de About us pagina.

In maart is de MKB-call live gegaan. Sinds de lancering heeft de pagina in 2023 3k bezoekers gehad.

In mei is de nieuwe About us pagina gelanceerd. Deze pagina is na lancering meer dan 2k keer bezocht.

Statistieken

Website bezoeken	90.6k
Pagina weergaven	205K
TKI match	5.8k
MKB-Call	3k
About us	2k

Evenementen en netwerkactiviteiten

Topsector LSH heeft onder de vlag van Health-Holland vele evenementen en netwerkactiviteiten georganiseerd en gesponsord om bedrijvigheid en innovatie te stimuleren ten gunste van het Nederlands economisch verdienvermogen in het kader van het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg. In 2023 zijn ruim 70 netwerkactiviteiten financieel ondersteund door Health-Holland via de Netwerkactiviteiten Regeling. Naast financiële ondersteuning biedt Health-Holland ook inhoudelijk advies. Bij deze netwerkactiviteiten hebben meer dan 6000 mkb'ers, een stijging van 1500 mkb'ers ten opzichte van 2022, hun netwerk kunnen versterken en verbreden.

In 2023, heeft Health-Holland aan zowel kleinschalige evenementen als grote (inter)nationale evenementen een financiële en programmatische bijdrage geleverd. Enkele voorbeelden zijn: Innovation for Health, TopX Summit, Vakbeurs Gezond & Vitaal, Dutch Life Sciences Conference, Health Valley Event, Mobile Healthcare, MEDICA, World of Health Care, BIO Europe (spring) en diverse Expert & Master classes.

BIO International Convention

De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Ernst Kuipers en de minister van Economische Zaken & Klimaat, Micky Adriaansens bezochten het Health-Holland paviljoen op de BIO International Convention in Boston. Samen met hollandbio organiseerde, Health-Holland een netwerkborrel, waar meer dan 52 bedrijven op afkwamen. De netwerkborrel op het paviljoen bood een plek om elkaar te ontmoeten en met elkaar in contact te komen. Daarnaast konden Nederlandse bedrijven de kracht van de Nederlandse biofarmaceutische sector laten zien.

Afb. 16 / Impressie evenementen en netwerkactiviteiten onder de vlag van Health-Holland.

Interactieve online publicatie Kennis- en Innovatieagenda 2024 – 2027 Gezondheid & Zorg

De KIA 2024-2027 Gezondheid & Zorg bevat niet alleen alle vitale informatie op hoofdlijnen, maar bevat ook verdieping en details door de interactieve functies in de online publicatie. Zo kunnen geïnteresseerden bijvoorbeeld alle sociale- en technologische innovatievragen via een button lezen.

Aan de andere kant is de KIA ook goed leesbaar voor de snelle lezers met weinig tijd: Voor de hoofdboodschap van de hele KIA en die van ieder hoofdstuk kan men de eerste alinea en de afsluitende alinea lezen, daarin worden respectievelijk de uitdagingen op hoofdlijnen en de concrete activiteiten voor de periode 2024-2027 beschreven.

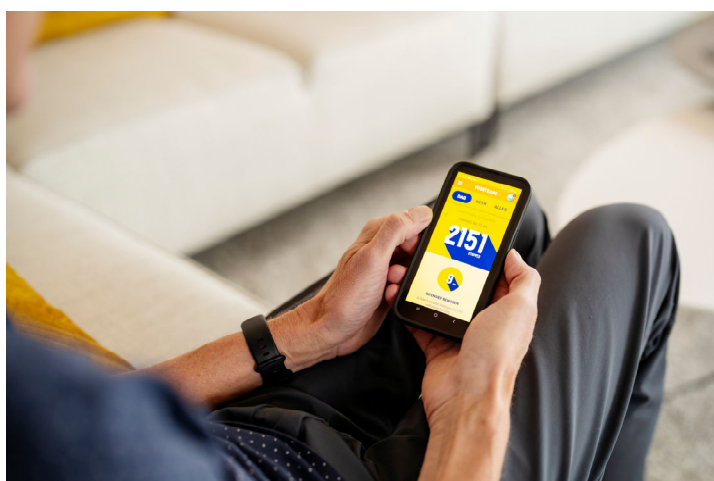

Afb. 17 / QR-code naar KIA 2024-2027.

Fotoshoot ten behoeve van de KIA 2024-2027 Gezondheid & Zorg

Als coverafbeelding voor de KIA is gekozen om een succesvoorbeeld te visualiseren die de missies van Gezondheid & Zorg representeert. De SLOW-Speed studie is gekozen als project om uit te lichten wegens haar unieke en innovatieve aard en de grote potentie om bij te dragen aan de Gezondheid & Zorg missies.

Om het project goed te kunnen visualiseren zijn uiteindelijk op meerdere locaties foto's gemaakt: in de leefomgeving van een deelnemer aan de studie, in het lab van het Radboudumc en het Donders Instituut voor Brein, Cognitie en Gedrag. Deze afbeeldingen visualiseren het project op meerdere plekken in de KIA.

Afb. 18 / SLOW-speed study.

Publicatie artikel 'Samen hijsen wij het zeil!' in samenwerking met ABOARD en ZonMw.

Alzheimer stoppen voor de dementie begint. Daar staat ABOARD voor. De looptijd van dit project is 5 jaar en is dit najaar halverwege. Dit was dan ook reden om tijdens de midterm meeting van ABOARD samen te komen voor een middag vol informatie-uitwisseling en inspiratie. Want samen met patiënten, familie, studenten, onderzoekers, ondernemers en zorgprofessionals hijsen we het zeil. Om het belang van deze brede samenwerking en de mogelijkheden om aan te haken, onder de aandacht te brengen heeft Health-Holland, in samenwerking met ABOARD en ZonMw een artikel geschreven waarin Casper de Boer, Marlon Smeitink, Najoua Lazaar en Erik Stoops deze onderwerpen aankaarten.

“Voor ons is het belangrijk om aan te sluiten bij ABOARD omdat wij op deze manier niet alleen toegang hebben tot academische kennis, maar ook indirect contact hebben met de eindgebruiker, waar ons product ook voor bedoeld is.”

- Erik Stoops, ADx NeuroSciences.

“Wat ik zo mooi vind aan ABOARD is dat zoveel verschillende mensen, vanuit verschillende posities, perspectieven en belangen samen komen om daaraan te werken. De uitdaging is zo groot dat we elkaar gewoon nodig hebben. Daarbij zie je dat de publieke en de private sector de handen ineenslaan om samen te werken, omdat ze allemaal bij kunnen dragen aan de puzzel.”

- Marlon Smeitink, patient advocate (ervaringsdeskundige) eindgebruikerscommissie ABOARD.

VIII. Fieldlabs en Learning Communities

We realiseren de VWS-missies, vooral de centrale missie (+5 gezonde levensjaren en -30% verkleinen van gezondheidsverschillen), door in buurten en wijken gezamenlijk met burgers en professionals de beweging van zorg naar gezondheid te maken. Fieldlabs met learning communities zijn cruciaal voor deze transformatie, waarbij bedrijfsleven, overheid, onderwijs en burgers samenwerken.

Het afgelopen jaar is samen met Nederland Zorgt voor Elkaar, gesteund door adviezen vanuit de Raad voor Samenleving, een appèl gedaan op de overheid om burgers te betrekken als gelijkwaardige partner. Het ministerie van VWS heeft een grote impuls gegeven aan de transformatie van de zorg door de zorgakkoorden, waaraan de fieldlabs kunnen aansluiten.

Bovendien hebben VWS en ZonMw in samenwerking met landelijke partijen als Nederland Zorgt Voor Elkaar, Alles is Gezondheid, Health-Holland, HealthKIC, Pharos, NZa en RIVM in 2023 de regionale domeinoverstijgende samenwerkingsverbanden (DSV) regeling gelanceerd voor de doorontwikkeling en verduurzaming van deze DSV's. De DSV-regeling is mede tot stand gekomen door de tomeloze inzet van de GROZzerdammen en fieldlabs om een structurele, duurzame transformatie op gang te krijgen en samen met het landelijk lerend netwerk en de DSV's te leren transformeren. Een aantal GROZzerdammen en fieldlabs hebben een aanvraag ingediend en zullen naar verwachting aansluiten bij dit netwerk. We zien dit als een opstap naar weer een volgende stap in de transformatie, waarin GROZ een blijvende, groeiende en breed gesteunde beweging is. Door deze ontwikkelingen gaat het bestuurlijk overleg van GROZzerdammen/ fieldlabs op natuurlijke wijze over in het landelijk lerend netwerk van de DSV-regeling en is de samenwerking op operationeel niveau afgerond.

Vanuit de Community of Practice bouwsteen financiering is op initiatief van de Fieldlabs (Deventer Buurtgeluk en Zorgvrije Staat) een beweging ingezet, genaamd 'Financieren vanuit de bedoeling'. Met Alles is Gezondheid en deze fieldlabs hebben we gezamenlijk een aantal bijeenkomsten opgezet en landelijke partijen en regio's samengebracht om de belemmeringen en stimulerende factoren voor financiering van burgerinitiatieven vanuit systeemanalyse te benaderen. Dit bleek achteraf een voorloper van samen leren transformeren en zal een rol krijgen binnen de DSV-regeling. In opdracht van VWS heeft Hilbrand Jacobs (Fieldlab Deventer Buurtgeluk) een publicatie hierover geschreven.

Natuurlijk blijven er ook uitdagingen: onderwijs, bedrijfsleven en burgers zitten niet vanzelfsprekend aan tafel in samenwerkingsverbanden binnen Zorg & Welzijn en (technologische) innovatie wordt niet automatisch als een (deel van de) oplossing gezien. We blijven ons hierop inzetten via de Initiatiefgroep Health en aansluiting bij zowel de impactvolle transformatie (IZA) regio's en de DSV-organisatie.

IX. Human Capital Agenda LSH

De krimpende arbeidsmarkt, groeiende skills gap door snelle technologisch ontwikkelingen en veranderende vraag door de maatschappelijke transitie vraagt om transitie van het gehele human capital (HC). Om de VWS-missies voor het maatschappelijk thema gezondheid en zorg te realiseren, moeten we inzetten op een hogere arbeidsproductiviteit en voldoende, wendbare en vaardige professionals door inzet van technologie en sociale innovatie, zodat we meer kunnen doen met minder mensen zonder dat de werkdruk toeneemt.

Human Capital Topsectoren

Dit jaar is een intersectorale visie voor 2030 gepresenteerd door de Human Capital Topsectoren als vervolg op Roadmap Human Capital 2020-2023. Om in 2030 met de beschikbare beroepsbevolking voor baanbrekende oplossingen te zorgen die nodig zijn om de maatschappelijke transitie waar te maken, zetten we (verder) in op arbeidsbesparende maatregelen, learning communities (leergemeenschappen) en verkleinen van de skills gap (LLO). Deze HC-speerpunten zijn in 2023 opgenomen in 7 KIA's voor 2024-2027 en sluiten aan bij de oproep van de in-2023-opgerichte Denktank vanuit het werkveld om leren, werken en innoveren centraal te zetten. Tevens is er een overzicht van de 300+ leergemeenschappen gemaakt, waarvan 60+ uit de LSH-sector, en kun je de arbeidsmarktontwikkelingen en -stromen volgen en analyseren in de Arbeidsmarktmonitor Topsectoren (landelijk) en Techniekpact monitor (ook regionaal).

Komend jaar zetten we verder in om HC integraal onderdeel te maken van innovatiebeleid en jagen we aan voor een interdepartementaal overleg op de thema's uit de Oproep Denktank via de verbinding die in 2023 is gelegd met het ministerie van OCW.

NGF-voorstellen t.b.v. Human Capital

In 2023 zijn er vijf Nationaal Groeifondsvoorstellen gehonoreerd t.b.v. de randvoorwaarde Human Capital: Creative Industries Immersive Impact Coalition (CIIC), Digital United Training Concepts for Healthcare (DUTCH), Investeren in het Talent van de Toekomst, Meer Uren Werkt! en Nationale Aanpak Professionalisering Leraren.

Transitieagenda Human Capital - Initiatiefgroepen

In 2023 hebben de initiatiefgroepen 'Onderwijs Gezondheid, Welzijn en Zorg' (IG OGWZ), 'Beroepsgroepen en -verenigingen Gezondheid, Welzijn en Zorg' (IG BBGWZ) en 'Life Sciences' (IG LS) zich ingezet om de samenwerking te verstevigen tussen bestaande partners en de coalitie met nieuwe partners uit te breiden (o.a. Nederland Zorgt Voor Elkaar (NLZVE), Regioplus, PharmaNL, hollandbio, etc.).

Vanuit de IG LS is de samenwerking met de science parks en campussen in Nederland versterkt, o.a. door de succesvolle 'Inspiratiesessie Human Capital uitdagingen in de Life Sciences', door voorbereiding voor een landelijk congres vanuit de IG LS, en door de landelijke uitrol en start van de NGF-programma's PharmaNL, Biotech Booster en Oncode Accelerator.

De IG OGWZ en IG BBGWZ zijn samengevoegd in de IG 'Health', waarop dit jaar ook de werkgevers (Regioplus) en burgers (NLZVE) aangesloten zijn. In 2023 is er veel aandacht gegaan naar de aansluiting bij en toepassing van regiobeelden, regioplannen en VWS-akkoorden. Bovendien is vanuit de samenwerking tussen NLZVE, Health-Holland en Regioplus de Position Paper "formele & informele zorg" opgesteld. Vanuit de IG Health is tevens een brief aan de overheid 'Transformatie van beroepsgroepen in gezondheid & zorg' opgesteld.

Ook is de samenwerking met het VWS-akkoord Toekomstbestendige Arbeidsmarkt in Zorg en welzijn (TAZ) gestart en is een groot deel van de doelen van IG Health vanuit de Transitieagenda HC in het TAZ opgenomen. Vanuit de onderwijsgeledingen (mbo, hbo en wo) is het MTIB & TA HC omarmd in hun sectorplannen en activiteiten. Bij de mentale beroepsgroepen wordt via Programma Beroepenstructuur psychologische zorg transdisciplinair samengewerkt via lerende netwerken.

Volgend jaar zetten we de uitvoering van de Transitieagenda HC en KIA Gezondheid & Zorg 2024-2027 voort en benutten we maximaal de kansen vanuit de NGF-programma's. De verbinding met TAZ, IZa & DSV wordt versterkt voor integratie sociale en technologische innovatie in de zorgkantoor- en ROAZ-regio's. De nadruk zal komen te liggen voor het betrekken van het bedrijfsleven bij de 3 HC-thema's: Leren, werken, innoveren (incl. doorontwikkeling van publiek-private samenwerkingen naar leergemeenschappen), skills (LLO) en arbeidsbesparende innovatie.

X. Financieel overzicht

Inmiddels zijn de jaarcijfers over 2023 vastgesteld en werd het jaar met een positief exploitatieresultaat afgesloten, hetgeen aan de reserves zal worden toegevoegd.

De gerealiseerde operationele kosten blijven binnen budget, ondanks dat niet alle financiële consequenties van de stijgende inflatie vooraf waren te voorzien. De inzet van PPS-toeslag is in het jaar 2023 wederom verbeterd ten opzichte van 2022.

Topsector LSH heeft, afgezien van de te verdelen subsidiebedragen, een groeiende, maar nog steeds bescheiden begroting voor 2024, waarbij aan de kostenkant voldoende flexibiliteit is ingebouwd om eventuele tegenvallers op te kunnen vangen. Per saldo resteert een positief resultaat. Voor een uitgebreid overzicht van de financiën verwijzen wij naar het later in het jaar gereedkomende financieel jaarverslag.

XI. Risico's en risicomanagement

Risicomanagement en de toepassing van controleprocedures zijn geïntegreerd en ingebed in de dagelijkse operatie en toezichthoudende structuur van Topsector LSH. Het bestuur van Topsector LSH erkent dat de interne controle en administratieve organisatie belangrijke componenten zijn, die de stichting in staat stellen om de operationele en financiële doelstellingen te bereiken. Het bestuur ondersteunt een proactieve benadering van risicobeheer met het besef dat het managen van deze risico's een wezenlijk onderdeel van de organisatie vormt.

Op basis van risicobeoordelingen is een viertal risicogebieden geïdentificeerd. De organisatie is zich bewust van deze risico's. Dit stelt de stichting in staat de kans te verminderen dat risicovolle gebeurtenissen zich voordoen en om maatregelen te nemen, zodat de impact van deze risico's kunnen worden beheerst en verminderd.

De risicogebieden zijn:

- een onjuiste inzet/aanwending van de ontvangen PPS-toeslag;
- dat niet alle partners voldoende bekend zijn met de subsidiespelregels van de PPS-toeslagregeling en daarmee mogelijk kosten declareren die volgens de regeling niet subsidiabel zijn;
- fraude en corruptierisico's;
- risico's met betrekking tot IT-systemen en cybersecurity risico's.

De subsidiegever EZK voert via haar uitvoeringsorganisatie RVO steekproeven uit om de juiste inzet steekproefsgewijs vast te stellen. De uitkomsten van deze steekproeven tonen aan dat de zaken goed op orde zijn. Een andere beheersmaatregel die ervoor zorgt om de risico's met betrekking tot de inzet te mitigeren is de aanwezigheid van de evaluatiecommissie, al dan niet ondersteund door externe expertreferenten, die het bestuur adviseert over het gehele programma en de ingediende projectvoorstellen. In de evaluatie van de voorstellen wordt afdoende rekening gehouden met de voorwaarden van de regeling als gevolg waarvan het risico op daadwerkelijke onjuiste inzet sterk wordt verkleind.

Een belangrijke beheersmaatregel die ervoor zorgt dat partners bekend zijn met de subsidiespelregels van de PPS-toeslagregeling is vooral de inhoud van de toekenning waarin nadrukkelijk wordt aangegeven dat de subsidievoorwaarden van het Kaderbesluit nationale EZK-subsidies integraal van toepassing zijn. Tevens dient er door de partners aan het einde van de toepassingsperiode verantwoording afgelegd te worden aan Topsector LSH door middel van een controleverklaring afgegeven door een accountant. Aanvullend daarop dient vermeld te worden dat er vaak met relatief grote partners met een grote bekendheid met de subsidievoorwaarden van onder andere het Kaderbesluit nationale EZK-subsidies. Ook helpt het dat de regeling al jaren bestaat en er in die zin continuïteit is in het proces.

Het bestuur is verantwoordelijk voor systemen van interne risicobeheersing en controle en voor het beoordelen van hun operationele effectiviteit. De interne risicobeheersings- en controlesystemen zijn ontworpen om significante risico's te identificeren en om te helpen bij het beheer van deze risico's. De kans op fraude en corruptierisico's is daarmee laag. Toch kunnen, vanwege hun inherente beperking, de controlesystemen niet alle onjuistheden, onnauwkeurigheden, fouten, fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving detecteren, noch kunnen zij zekerheid bieden met betrekking tot het bereiken van de doelstellingen.

De risico's die verband houden met de IT-systemen en cybersecurity zijn groot. De kans dat hier risico's in voordoen zijn minder groot. Er zijn voldoende maatregelen genomen om deze risico's te beheersen zoals een service level agreements met de IT-leverancier, het bestaan van tijdige back-ups en voorzichtige omgang met data. Daarnaast wordt er gewerkt met tweestapsverificatie en een vier ogen principe bij cruciale bedrijfsprocessen zoals bankzaken en de boekhouding. Toch kan niet geheel uitgesloten worden dat er risico's ontstaan en de impact indien een risico zich voordoet kan groot zijn. De organisatie is zich daarvan bewust en laat zich daarom ook adviseren door deskundigen om IT-processen en cybersecurity continu te verbeteren.

XII. Vooruitblik 2024

2024 zal voor Health-Holland het jaar zijn waarin de nieuwe PPS-subsidie regeling van start gaat. De nieuwe regeling is volledig in lijn met de beleidsuitgangspunten van het ministerie van EZK. Wij hebben er vertrouwen in, ondanks de verwachte vermindering van het budget voor publiek-private samenwerking, toch een waardevolle bijdrage te kunnen leveren aan vele Innovaties in de Life Sciences & Health sector. Hierbij speelt het bedrijfsleven als ontvanger van PPS subsidie een steeds prominentere rol. Maar ook nieuwe partners zoals brancheverenigingen en/of scienceparken, kunnen actief deel gaan nemen in het inzetten van PPS middelen.

Tot slot dank ik de collega's van Health-Holland niet alleen voor hun bijdrage aan deze rapportage, maar specifiek voor hun enorme inzet waardoor al hetgeen hierboven beschreven, mogelijk is gemaakt.

3 juli 2024
Ernst Nagel
Operations Director Stichting TKI-LSH

Begroting 2024

De samenvatting van de begroting 2024 kan als volgt worden weergegeven:

	€
<u>Baten</u>	
Projectbaten	64.134.291
Overige baten	<u>15.000</u>
Totaal baten	<u>64.149.291</u>
<u>Lasten</u>	
Directe projectkosten	<u>60.200.000</u>
Operationele kosten	
- Personeelskosten	2.766.513
- Huisvestingskosten	181.183
- Congressen en seminars, accommodatie- en reiskosten	125.000
- Pr en communicatie	120.000
- Zorginnovatie.nl	15.000
- Life Sciences@Work programma	50.000
- Consultancy en advies	283.350
- Topteam werkbudget	194.000
- Kantoorkosten	90.000
- Afschrijvingen	34.345
- Algemene en administratieve kosten en externe programmaondersteuning	<u>89.000</u>
Totaal operationele kosten	<u>3.948.391</u>
Totaal lasten	<u>64.148.391</u>
Saldo voor financiële baten en lasten	900
Saldo financiële baten en lasten	<u>449.100</u>
Saldo van baten en lasten	<u><u>450.000</u></u>
Bestemming saldo:	
- Continuïteitsreserve	450.000
- Bestemmingsfonds LifeSciences@work	0
- Bestemmingsfonds TKI-toeslag 2016	0
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2017	0
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2018	-4.576.715
- Bestemmingsfonds PPS toeslag 2019	-5.000.000
- Bestemmingsfonds PPS toeslag 2020	-2.000.000
- Bestemmingsfonds PPS toeslag 2021	-6.000.000
- Bestemmingsfonds PPS toeslag 2022	-10.462.446
- Bestemmingsfonds PPS toeslag 2023	-11.537.554
- Bestemmingsfonds PPS toeslag 2024	<u>39.576.715</u>
Totaal	<u><u>450.000</u></u>

Health~Holland

SHARED CHALLENGES, SMART SOLUTIONS

Jaarrekening TKI-LSH 2023

A. Balans na resultaatbestemming

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
ACTIVA		
Vaste activa		
- Materiële vaste activa	52.368	126.907
- Financiële vaste activa	<u>146.445.351</u>	<u>135.851.395</u>
Totaal vaste activa	<u>146.497.719</u>	<u>135.978.302</u>
Vlottende activa		
- Vorderingen	517.088	323.254
- Liquide middelen	<u>96.824.873</u>	<u>88.651.255</u>
Totaal vlottende activa	<u>97.341.961</u>	<u>88.974.509</u>
Totaal activa	<u>243.839.680</u>	<u>224.952.811</u>
PASSIVA		
Reserves en fondsen		
- Reserves	1.517.247	925.085
- Fondsen	<u>78.256.205</u>	<u>78.827.465</u>
Totaal reserves en fondsen	<u>79.773.452</u>	<u>79.752.550</u>
Schulden		
- Schulden op lange termijn	80.022.447	71.018.331
- Schulden op korte termijn	<u>84.043.781</u>	<u>74.181.930</u>
Totaal schulden	<u>164.066.228</u>	<u>145.200.261</u>
Totaal passiva	<u>243.839.680</u>	<u>224.952.811</u>

B. Staat van baten en lasten

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
BATEN			
Projectbaten	79.706.437	79.084.259	78.820.112
Overige baten	<u>2.343</u>	<u>15.000</u>	<u>16.600</u>
Totaal baten	<u>79.708.780</u>	<u>79.099.259</u>	<u>78.836.712</u>
LASTEN			
Directe projectkosten	<u>76.727.781</u>	<u>60.150.000</u>	<u>49.446.160</u>
Operationele kosten			
- Personeelskosten	2.528.515	2.582.043	2.115.710
- Huisvestingskosten	178.389	160.000	140.181
- Congressen, seminars, accommodatie- en reiskosten	127.210	100.000	94.105
- Pr en communicatie	112.361	125.000	148.555
- Life Sciences@Work programma	50.000	50.000	100.000
- Zorginnovatie.nl	15.000	15.000	15.000
- Consultancy en advies	303.141	664.000	632.653
- Kantoorkosten	96.081	90.000	84.855
- Afschrijvingen	74.814	75.516	74.389
- Algemene en administratieve kosten en externe programmaondersteuning	<u>78.564</u>	<u>87.000</u>	<u>74.305</u>
Totaal operationele kosten	<u>3.564.075</u>	<u>3.948.559</u>	<u>3.479.753</u>
Totaal lasten	<u>80.291.856</u>	<u>64.098.559</u>	<u>52.925.913</u>
Saldo voor financiële baten en lasten	-583.076	15.000.700	25.910.799
Saldo financiële baten en lasten	<u>603.978</u>	<u>318.800</u>	<u>-149.856</u>
Saldo van baten en lasten	<u>20.902</u>	<u>15.319.500</u>	<u>25.760.943</u>

	Realisatie <u>2023</u>	Begroting <u>2023</u>	Realisatie <u>2022</u>
	€	€	€
<i>Bestemming saldo:</i>			
Toevoeging/onttrekking aan:			
- Continuïteitsreserve	592.162	319.500	16.891
- Bestemmingsreserve Innovatie stimulatie	0	0	0
- Bestemmingsfonds TKI-toeslag 2015	0	0	0
- Bestemmingsfonds TKI-toeslag 2016	0	0	-1.476.432
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2017	172.785	-1.537.554	-1.645.120
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2018	669.127	-4.000.000	1.835.161
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2019	298.662	-5.000.000	1.803.504
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2020	-8.965.635	-2.000.000	1.022.536
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2021	-13.721.208	-12.000.000	-36.744.046
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2022	-41.272.573	-20.462.446	60.998.449
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2023	62.247.582	60.000.000	0
- Bestemmingsfonds Life Sciences@Work	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>-50.000</u>
Totaal	<u><u>20.902</u></u>	<u><u>15.319.500</u></u>	<u><u>25.760.943</u></u>

C. Kasstroomoverzicht

Het saldo van de liquide middelen per 31 december 2023 muteerde van € 88.651.255 naar € 96.824.873

	2023		2022	
	€	€	€	€
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>				
Saldo van baten en lasten		20.902		25.760.943
Afschrijvingen		<u>74.814</u>		<u>74.389</u>
		95.716		25.835.332
Mutaties in werkkapitaal:				
- kortlopende vorderingen		-193.834		-245.708
- langlopende schulden		9.004.116		-10.741.248
- kortlopende schulden		<u>9.861.851</u>		<u>4.757.376</u>
Totaal mutaties in werkkapitaal		<u>18.672.133</u>		<u>-6.229.580</u>
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		18.767.849		19.605.752
<u>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>				
Mutaties in materiële vaste activa		-275		-20.376
Mutaties in financiële vaste activa		<u>-10.593.956</u>		<u>11.005.855</u>
Nettokasstroom		<u>8.173.618</u>		<u>30.591.231</u>
Beginsaldo geldmiddelen		88.651.255		58.060.024
Eindsaldo geldmiddelen		<u>96.824.873</u>		<u>88.651.255</u>
Mutatie geldmiddelen		<u>8.173.618</u>		<u>30.591.231</u>

D. Algemene toelichting

Activiteiten

Life Sciences & Health is een van de belangrijkste sectoren in de Nederlandse economie, en werd daarom benoemd tot topprioriteit van het ministerie van Economische Zaken.

De Topsector heeft als doel bij te dragen aan het succes van de LSH-sector door krachten te bundelen en te verenigen. Stichting Life Sciences Health - TKI (hierna: LSH) heeft daarin een coördinerende en faciliterende rol voor de wetenschappelijke ontwikkeling en het innovatieveld waarin publieke en private partijen samen opereren. Allemaal met een duidelijke missie: vitale burgers in een gezonde economie.

De stichting voert zelf geen wetenschappelijk onderzoek uit.

Vestigingsadres en inschrijving Handelsregister

LSH is gevestigd aan de Wilhelmina van Pruisenweg 104 te Den Haag en staat onder nummer 27380989 ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat het bestuur van LSH zich over verschillende zaken een oordeel vormt en schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Als het voor het inzicht noodzakelijk is, zijn de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningpost.

Algemene waarderingsgrondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor organisaties zonder winststreven die zijn uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ640).

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Algemeen

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. Onder de verkrijgingsprijs wordt verstaan het bedrag dat te zijner tijd bij afwikkeling van de desbetreffende post zal worden ontvangen of betaald.

De volledige jaarrekening is in euro's opgesteld. Transacties uitgevoerd in een andere valuta dan euro worden omgerekend naar euro's tegen de wisselkoers dat op de transactiedatum van toepassing is.

Het boekjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december en is hierdoor gelijk aan het kalenderjaar.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, onder aftrek van afschrijvingen op basis van de verwachte economische levensduur. De gehanteerde afschrijvingspercentages bedragen: automatisering 20% en overige apparatuur en meubilair 20%. In het jaar van aanschaf wordt pro rata afgeschreven vanaf een bedrag van € 500.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen reële waarde en hebben een looptijd langer dan een jaar.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Indien een voorziening voor oninbaarheid gevormd dient te worden, dan wordt dit in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

De liquide middelen bestaan uit kas- en banktegoeden met een looptijd korter dan twaalf maanden. De liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Schulden op lange termijn

De schulden op lange termijn worden gewaardeerd tegen reële waarde en hebben een looptijd langer dan een jaar.

Schulden op korte termijn

De schulden op korte termijn worden gewaardeerd tegen reële waarde en hebben een looptijd korter dan een jaar.

Pensioenregeling medewerkers

De pensioenregeling is ondergebracht bij een verzekeraar (Zwitserleven). Een dekkingsgraad is derhalve niet van toepassing. Er is een collectieve premieverdeling tussen LSH en de medewerkers. Beiden dragen de helft van de premie bij. De uitvoeringsovereenkomst is ingegaan in augustus 2014 en liep tot 1 januari 2020. De overeenkomst is per 1 januari 2020 met vijf jaar verlengd en zal na deze periode wederom steeds met vijf jaar worden verlengd, indien de overeenkomst niet ten minste twee maanden voor afloop met aangetekend schrijven is opgezegd.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Bij de bepaling van het resultaat zijn, voor zover niet anders vermeld, de aan het boekjaar toe te rekenen baten en lasten opgenomen.

Projectbaten

LSH beoordeelt bij transacties of en in hoeverre bedragen voor derden ontvangen worden. Daarbij worden alle relevante feiten en omstandigheden in aanmerking genomen. Bedragen die LSH voor eigen rekening ontvangt, worden als opbrengst verantwoord. In dit kader wordt onder eigen rekening verstaan dat LSH bedragen ontvangt voor eigen rekening indien zij belangrijke rechten op economische voordelen en belangrijke risico's heeft met betrekking tot de geleverde goederen of diensten. Ten aanzien van de ontvangen gelden vanuit de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, hanteert LSH het uitgangspunt dat zij de verantwoordelijkheid draagt voor de ontvangen subsidie en daarmee ook het risico draagt. Als gevolg van dit uitgangspunt wordt de volledige PPS-toeslag en de overige subsidies van RVO over een jaar als bate verantwoord.

Wanneer LSH zelf de subsidie realiseert, worden de baten genomen zodra er een redelijke mate van zekerheid is dat de rechtspersoon aan de gestelde subsidievoorwaarden heeft voldaan en de subsidie derhalve daadwerkelijk verkregen zal worden.

Overige baten

De overige baten worden opgenomen op het moment dat er een betrouwbare schatting van de opbrengst kan worden gemaakt.

Projectkosten

Projecttoekenningen worden ten laste van het boekjaar gebracht waarin het besluit tot toekenning schriftelijk is medegedeeld en er een in rechte afdwingbare verplichting ontstaat, ongeacht in welk boekjaar een projectbetaling wordt gedaan. De betaling van de verplichting geschiedt in overeenstemming met de in de overeenkomst opgenomen voorwaarden. In het geval dat de werkelijke kosten lager uitvallen dan de overeengekomen vergoeding, wordt het verschil verantwoord in het verslagjaar waarin dit is ontstaan, veelal bij afronding van de activiteit/het onderzoek dan wel bij de oplevering van de (eind)rapportage.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan de werknemers.

Afschrijvingen

De materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming in vijf jaar afgeschreven.

Rentebaten en rentelasten

De rentebaten en rentelasten die zijn opgenomen onder de financiële baten en lasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode en geeft inzicht in de geldmiddelen die gedurende het boekjaar beschikbaar zijn gekomen en in het financieren van de bestedingen in hetzelfde boekjaar. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. De verkrijgingsprijs van de verworven materiële vaste activa is opgenomen onder de investeringsactiviteiten.

E. Toelichting op de balans

Materiële vaste activa

	<u>Auto- matisering</u>	<u>Overige apparatuur en meubilair</u>	<u>Totaal</u>
	€	€	€
Boekwaarden per 1 januari 2023	35.266	91.641	126.907
Mutaties 2023:			
- investeringen	10.191	1.799	11.990 *
- desinvesteringen	0	-11.715	-11.715 **
- afschrijvingen	<u>-18.986</u>	<u>-55.828</u>	<u>-74.814</u>
Boekwaarden per 31 december 2023	<u>26.471</u>	<u>25.897</u>	<u>52.368</u>
Aanschafwaarden	126.351	298.171	424.522
Cumulatieve desinvesteringen	-6.419	-11.715	-18.134
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-93.461</u>	<u>-260.559</u>	<u>-354.020</u>
Boekwaarden per 31 december 2023	<u>26.471</u>	<u>25.897</u>	<u>52.368</u>

* De investeringen in 2023 betreffen voornamelijk de aanschaf van koffiemachine, computers en telefoon.

** Betreft verkoop van aangeschafte laadpalen.

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
<u>Financiële vaste activa</u>		
- Nog te ontvangen subsidies		
TKI-toeslag 2016	0	3.006.775
PPS-toeslag 2017	3.782.685	3.782.685
PPS-toeslag 2018	5.972.890	5.972.890
PPS-toeslag 2019	6.240.205	6.511.582
PPS-toeslag 2020	5.810.922	18.184.222
PPS-toeslag 2021	21.837.955	37.487.955
PPS-toeslag 2022	41.696.681	60.596.681
PPS-toeslag 2023	61.084.930	0
MIT 2023	15.000	0
PPS-projecttoeslag 2017	0	2.954
Programmaondersteunende activiteiten 2022	0	305.651
Programmaondersteunende activiteiten 2023	<u>4.083</u>	<u>0</u>
Totaal nog te ontvangen subsidies	<u><u>146.445.351</u></u>	<u><u>135.851.395</u></u>

Het totaal van de nog te ontvangen subsidies per balansdatum bedraagt € 146.445.351 en bestaat uit € 54.679.083 aan kortlopende nog te ontvangen subsidies en € 91.766.268 aan langlopende nog te ontvangen subsidies. Met de subsidiegever is een liquiditeitsschema overeengekomen, zodat de bedragen tijdig beschikbaar worden gesteld om ingezet te worden voor de Topsector LSH.

Vorderingen

Rente	364.778	15.292
Vooruitbetaalde bedragen	63.965	55.790
Debiteuren	30.250	60.500
Waarborgsom	27.537	27.537
Overige vorderingen	<u>30.558</u>	<u>164.135</u>
Totaal vorderingen	<u><u>517.088</u></u>	<u><u>323.254</u></u>

Alle debiteurenvorderingen worden na een individuele beoordeling als volwaardig beschouwd. Een voorziening voor oninbaarheid wordt niet noodzakelijk geacht.

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
<u>Liquide middelen</u>		
Depositorekeningen	55.000.000	25.000.000
Betaalrekeningen	30.815.585	56.124.654
Zakelijk Kwartaal Deposito Plus rekening	10.000.000	1.000.003
Vermogensspaarrekening	<u>1.009.288</u>	<u>6.526.598</u>
Totaal liquide middelen	<u><u>96.824.873</u></u>	<u><u>88.651.255</u></u>

De liquide middelen bestaan uit bankrekeningen bij ABN AMRO. De rentepercentages per 31 december 2023 die de bank over de twee spaarrekeningen aanbiedt, zijn in onderstaande tabel gepresenteerd. De liquide middelen zijn met uitzondering van de deposito's direct opeisbaar.

Rentepercentages	Rekening	Vanaf bedrag	Tot bedrag
1,50%	Vermogensspaarrekening	0	€ 1.000.000
1,50%	Zakelijk Kwartaal Deposito Plus	0	€ 500.000
1,65%	Zakelijk Kwartaal Deposito Plus	€ 500.000	Ongelimiteerd

LSH heeft actief beleid gevoerd op deposito's. Vooraf is met de ABN AMRO afgesproken hoe lang het geld vast staat op de deposito en welke rente er ontvangen wordt. Na afloop wordt de rente op de betaalrekening bij de ABN AMRO gestort. Onderstaand een overzicht van de lopende deposito's voor een totaal van € 55.000.000 per 31 december 2023.

Rentepercentages	Hoofdsom	Begindatum	Einddatum
2,32%	€ 5.000.000	15-03-2023	15-03-2024
2,47%	€ 5.000.000	18-04-2023	17-04-2024
2,97%	€ 5.000.000	28-07-2023	29-07-2024
3,04%	€ 5.000.000	15-09-2023	16-09-2024
2,87%	€ 5.000.000	21-11-2023	21-11-2024
2,87%	€ 5.000.000	21-11-2023	21-11-2024
2,50%	€ 5.000.000	15-12-2023	16-12-2024
2,88%	€ 20.000.000	22-12-2023	22-01-2024

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
<u>Reserves en fondsen</u>		
Reserves	1.517.247	925.085
Fondsen	<u>78.256.205</u>	<u>78.827.465</u>
Totaal reserves en fondsen	<u><u>79.773.452</u></u>	<u><u>79.752.550</u></u>

Bestemming saldo

Van het saldo van baten en lasten is € 592.162 toegevoegd aan de reserves. Daarnaast is er € 571.260 onttrokken van de diverse bestemmingsfondsen.

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
	€	€
<i>Continuïteitsreserve</i>		
Stand per 1 januari	818.078	801.187
Mutatie boekjaar	<u>592.162</u>	<u>16.891</u>
Stand per 31 december	<u><u>1.410.240</u></u>	<u><u>818.078</u></u>

De continuïteitsreserve staat ter vrije beschikking van het bestuur. De reserve wordt gebruikt ter dekking van de operationele kosten en voor het opvangen van eventuele tegenvallers.

Bestemmingsreserve Innovatie stimulatie

Stand per 1 januari	107.007	107.007
Mutatie boekjaar	<u>0</u>	<u>0</u>
Stand per 31 december	<u><u>107.007</u></u>	<u><u>107.007</u></u>

De bestemmingsreserve Innovatie stimulatie is ten behoeve van het stimuleren van innovaties, op het gebied van Biotech en zorg, door start-ups. Het staat ter vrije beschikking van het bestuur.

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
	€	€
<i>Bestemmingsfonds TKI-toeslag 2015</i>		
Stand per 1 januari	0	0
Beschikking TKI-toeslag 2015	0	-6.470
Mutaties boekjaar	0	6.470
Mutatie herallocatie projecten	0	0
Totaal mutatie boekjaar	<u>0</u>	<u>0</u>
 Stand per 31 december	 <u>0</u>	 <u>0</u>

Het bestemmingsfonds TKI-toeslag 2015 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de TKI-toeslag 2015. Van de totaal beschikbare TKI-toeslag 2015 van € 28.275.509 is reeds € 27.915.407 beschikt en € 360.102 aangewend voor programmaondersteunende activiteiten. Hierdoor is de volledige TKI-toeslag 2015 beschikt.

Bestemmingsfonds TKI-toeslag 2016

Stand per 1 januari	0	1.476.432
Mutaties boekjaar	0	72.701
Mutatie herallocatie projecten	0	-1.549.133
Totaal mutatie boekjaar	<u>0</u>	<u>-1.476.432</u>
 Stand per 31 december	 <u>0</u>	 <u>0</u>

Het bestemmingsfonds TKI-toeslag 2016 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de TKI-toeslag 2016. Van de totaal beschikbare TKI-toeslag 2016 van € 30.184.080 is reeds € 30.184.080 beschikt. Hierdoor is de volledige TKI-toeslag 2016 beschikt.

Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2017

Stand per 1 januari	1.537.553	3.182.673
Mutaties boekjaar	172.785	40.451
Mutatie herallocatie projecten	-1.710.338	-1.685.571
Totaal mutatie boekjaar	<u>-1.537.553</u>	<u>-1.645.120</u>
 Stand per 31 december	 <u>0</u>	 <u>1.537.553</u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2017 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2017. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2017 van € 37.826.844 is reeds € 37.826.844 beschikt. Hierdoor is de volledige TKI-toeslag 2017 beschikt.

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
	€	€
<i>Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2018</i>		
Stand per 1 januari	5.477.832	3.642.671
Mutaties boekjaar	669.127	-1.124.363
Mutatie herallocatie projecten	-5.881.581	2.959.524
Totaal mutatie boekjaar	<u>-5.212.454</u>	<u>1.835.161</u>
Stand per 31 december	<u><u>265.378</u></u>	<u><u>5.477.832</u></u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2018 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2018. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2018 van € 59.728.910 is reeds € 59.463.532 beschikt. Projecten die nog beschikt worden, kunnen uiterlijk tot en met 12 mei 2024 lopen.

Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2019

Stand per 1 januari	5.864.301	4.060.797
Mutaties boekjaar	298.662	491.418
Mutatie herallocatie projecten	-6.068.935	1.312.086
Totaal mutatie boekjaar	<u>-5.770.273</u>	<u>1.803.504</u>
Stand per 31 december	<u><u>94.028</u></u>	<u><u>5.864.301</u></u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2019 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2019. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2019 van € 62.402.042 is reeds € 62.308.014 beschikt. Projecten die nog beschikt worden, kunnen uiterlijk tot en met 15 april 2025 lopen.

Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2020

Stand per 1 januari	1.185.115	162.579
Mutaties boekjaar	-8.965.635	-1.445.509
Mutatie herallocatie projecten	7.831.002	2.468.045
Totaal mutatie boekjaar	<u>-1.134.633</u>	<u>1.022.536</u>
Stand per 31 december	<u><u>50.482</u></u>	<u><u>1.185.115</u></u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2020 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2020. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2020 van € 58.109.222 is reeds € 58.058.740 beschikt. Projecten die nog beschikt worden, kunnen uiterlijk tot en met 21 juni 2026 lopen.

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
	€	€
<i>Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2021</i>		
Stand per 1 januari	3.764.215	40.508.261
Mutaties boekjaar	-13.721.208	-33.239.096
Mutatie herallocatie projecten	23.216.311	-3.504.950
Totaal mutatie boekjaar	<u>9.495.103</u>	<u>-36.744.046</u>
 Stand per 31 december	 <u>13.259.318</u>	 <u>3.764.215</u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2021 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2021. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2021 van € 65.200.455 is reeds € 51.941.137 beschikt. Projecten die nog beschikt worden, kunnen uiterlijk tot en met 22 december 2026 lopen.

Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2022

Stand per 1 januari	60.998.449	0
Beschikking PPS-toeslag 2022	0	75.096.681
Mutaties boekjaar	-41.272.573	-14.098.232
Mutatie herallocatie projecten	-17.386.459	0
Totaal mutatie boekjaar	<u>-58.659.032</u>	<u>60.998.449</u>
 Stand per 31 december	 <u>2.339.417</u>	 <u>60.998.449</u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2022 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2022. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2022 van € 75.096.681 is reeds € 72.757.264 beschikt. Projecten die nog beschikt worden, kunnen uiterlijk tot en met 3 januari 2027 lopen.

Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2023

Stand per 1 januari	0	0
Beschikking PPS-toeslag 2023	76.012.430	0
Mutaties boekjaar	-13.764.848	0
Mutatie herallocatie projecten	0	0
Totaal mutatie boekjaar	<u>62.247.582</u>	<u>0</u>
 Stand per 31 december	 <u>62.247.582</u>	 <u>0</u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2023 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2023. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2023 van € 76.012.430 is reeds € 13.764.848 beschikt. Projecten die nog beschikt worden, kunnen uiterlijk tot en met 3 januari 2028 lopen.

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
	€	€
<i>Bestemmingsfonds Life Sciences@Work</i>		
Stand per 1 januari	0	50.000
Mutaties boekjaar	<u>0</u>	<u>-50.000</u>
Stand per 31 december	<u><u>0</u></u>	<u><u>0</u></u>

Het bestemmingsfonds Life Sciences@Work programma betreft nog te beschikken middelen in het kader van het Life Sciences@Work programma.

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
<u>Schulden op lange termijn</u>		
<i>Nog te betalen projectverplichtingen</i>		
Nog te betalen bedragen TKI-toeslag 2016	119.502	219.502
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2017	1.529.606	9.409.014
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2018	13.963.047	18.496.803
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2019	18.352.258	25.013.950
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2020	28.461.441	31.374.970
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2021	31.689.293	47.536.008
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2022	57.259.841	12.238.472
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2023	11.685.928	0
Nog te betalen bedragen PPS-projecttoeslag 2017	<u>0</u>	<u>5.909</u>
Subtotaal nog te betalen projectverplichtingen	163.060.916	144.294.628
Minus nog te betalen projectverplichtingen op korte termijn	<u>-83.038.469</u>	<u>-73.276.297</u>
Totaal schulden op lange termijn	<u><u>80.022.447</u></u>	<u><u>71.018.331</u></u>

Het totaal van de nog te betalen projectverplichtingen van € 163.060.916 bestaat uit € 83.038.469 aan kortlopende nog te betalen projectverplichtingen (2022; € 73.276.297) en € 80.022.447 aan langlopende nog te betalen projectverplichtingen (2022; € 71.018.331).

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
<u>Schulden op korte termijn</u>		
Nog te betalen projectverplichtingen	83.038.469	73.276.297
Nog te betalen MIT 2023	30.000	0
Vooruitontvangen subsidie MIT 2022	0	30.000
Vooruitontvangen subsidie MIT 2024	180.000	135.000
Vooruitontvangen bedragen Gezondheidsfondsen	210.000	75.700
Crediteuren	95.094	250.339
Loonheffingen	92.952	88.642
Vakantiegeld	85.232	67.996
Vakantiedagen	42.931	34.185
Nog vrij te vallen huurkorting *	3.774	15.091
Omzetbelasting	10.526	10.500
Overige schulden en overlopende passiva	<u>254.803</u>	<u>198.180</u>
Totaal schulden op korte termijn	<u><u>84.043.781</u></u>	<u><u>74.181.930</u></u>

* Betreft een jaarlijkse huurkorting voor het kantoor op de Wilhelmina van Pruisenweg 104 van € 11.317 per jaar voor de periode 1 januari 2020 tot en met 30 april 2024.

De schulden voor vakantiegeld en loonheffingen namen in 2023 toe ten opzichte van 2022. Reden is dat er per eind 2023 meer personen in dienst waren dan per eind 2022.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN

Overzicht subsidies die nog benut zullen worden na balansdatum

PPS-toeslag 2018

Op 10 oktober 2018 is PPS-toeslag verleend voor het PPS-programma 'TKI Life Sciences & Health 2018' van € 29.390.684. Op 12 november 2018 is aanvullende PPS-toeslag verleend van € 30.338.226. Het totale subsidiebedrag bedraagt daarmee € 59.728.910. Het bedrag kan worden aangewend voor de periode 31 mei 2018 tot en met 12 mei 2024.

PPS-toeslag 2019

Op 2 september 2019 is PPS-toeslag verleend voor het PPS-programma 'TKI Life Sciences & Health 2019' van € 32.321.703. Op 15 oktober 2019 is aanvullende PPS-toeslag verleend van € 30.080.339. Het totale subsidiebedrag bedraagt daarmee € 62.402.042. Het bedrag kan worden aangewend voor de periode 8 januari 2019 tot en met 15 april 2025.

PPS-toeslag 2020

Op 21 december 2020 is PPS-toeslag verleend voor het PPS-programma 'TKI Life Sciences & Health 2020' van € 58.109.222. Het bedrag kan worden aangewend voor de periode 8 januari 2020 tot en met 21 juni 2026.

PPS-toeslag 2021

Op 22 december 2021 is PPS-toeslag verleend voor het PPS-programma 'TKI Life Sciences & Health 2021' van € 65.200.455. Het bedrag kan worden aangewend voor de periode 4 januari 2021 tot en met 22 december 2026.

PPS-toeslag 2022

Op 26 oktober 2022 is PPS-toeslag verleend voor het PPS-programma 'TKI Life Sciences & Health 2022' van € 75.096.681. Het bedrag kan worden aangewend voor de periode 4 januari 2022 tot en met 3 januari 2027.

PPS-toeslag 2023

Op 16 oktober 2023 is PPS-toeslag verleend voor het PPS-programma 'TKI Life Sciences & Health 2023' van € 76.012.430. Het bedrag kan worden aangewend voor de periode 3 januari 2023 tot en met 3 januari 2028.

Overzicht subsidies die reeds volledig in de baten zijn opgenomen per balansdatum en die per balansdatum nog niet volledig door de subsidiegever zijn vastgesteld

Diverse subsidies zijn reeds volledig in de baten opgenomen, maar zijn nog niet door de desbetreffende subsidieverlener vastgesteld. Dit betreffen de volgende subsidies:

- PPS-toeslag 2018
- PPS-toeslag 2019
- PPS-toeslag 2020
- PPS-toeslag 2021
- PPS-toeslag 2022
- PPS-toeslag 2023
- TKI MIT 2023
- Programmaondersteunende activiteiten (POA 2023)

Voorwaardelijke projecttoekenningen

Het bestuur van LSH heeft in de bestuursvergaderingen van 2023 totaal 44 projecten goedgekeurd voor een totaalbedrag van € 69.802.251. Voor deze projecten geldt dat er nog geen schriftelijke bevestiging aan de ontvanger van de subsidie is gestuurd, zodanig dat er een in rechte afdwingbare verplichting of feitelijke verplichting ontstaat. Wel is er voor deze projecten reeds een voorwaardelijke projecttoekenning ontstaan. De toetsing of deze projecten ook aan de, door het bestuur bepaalde, inhoudelijke voorwaarden voldoen wordt in 2024 afgerond. De formele toekenningen zullen na positieve toetsing door middel van een schriftelijke toezegging aan de ontvanger van de subsidie in 2024 geformaliseerd worden, zodat er een onvoorwaardelijke projecttoekenning ontstaat. Er zal dan in 2024 een daadwerkelijke in rechte afdwingbare verplichting ontstaan. Op dat moment zal de projecttoekenning door LSH in zijn geheel ten laste van het boekjaar worden gebracht zoals ook in de grondslagen voor de resultaatbepaling staat vermeld.

Huurcontract

LSH heeft op 8 februari 2019 een huurcontract afgesloten met 'UBS Real Estate GmbH' voor het gebruik van 434 m² kantoorruimte en zes parkeerplaatsen aan de Wilhelmina van Pruisenweg 104 te Den Haag. De overeenkomst is gesloten voor een periode van vijf jaar en is ingaan per 1 mei 2019. Eigendom van het pand en de overeenkomst met LSH is vanaf 14 december 2020 overgenomen door 'EVI II Pruisenweg Cooperatief U.A.'. De huurprijs bedraagt per 1 mei 2023 € 105.489 op jaarbasis, exclusief servicekosten. De huurprijs wordt jaarlijks per 1 mei geïndexeerd op basis van de CPI.

De waarborgsom bedraagt drie maanden huur en servicekosten voor een totaal van € 27.537. Het huurcontract is een stilzwijgende overeenkomst, waarbij het contract bij einde contractperiode verlengd wordt voor een periode vijf jaar. LSH heeft de optie om het huurcontract uiterlijk twaalf maanden voor het einde van de contractperiode te beëindigen. Van deze optie heeft LSH geen gebruik gemaakt, waardoor de einddatum van het contract nu 1 mei 2029 is.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich verder geen bijzondere gebeurtenissen voorgedaan na de balansdatum van 31 december 2023.

F. Toelichting op de staat van baten en lasten

	<u>Realisatie</u> <u>2023</u>	<u>Begroting</u> <u>2023</u>	<u>Realisatie</u> <u>2022</u>
	€	€	€
BATEN			
<u>Projectbaten</u>			
TKI-toeslag 2015	0	0	-6.470
PPS-projecttoeslag 2017	-5.909 *	0	0
PPS-toeslag 2022	0	0	75.096.681
PPS-toeslag 2023	76.012.430	75.000.000	0
TKI MIT 2022	0	0	150.000
TKI MIT 2023	150.000	150.000	0
Programmaondersteunende activiteiten:			
- 2022	0	0	3.529.901
- 2023	3.499.916	3.884.259	0
Life Sciences@Work programma	<u>50.000</u>	<u>50.000</u>	<u>50.000</u>
Totaal projectbaten	<u><u>79.706.437</u></u>	<u><u>79.084.259</u></u>	<u><u>78.820.112</u></u>

* Betreft vaststelling van de PPS-projecttoeslag 2017 op 28 september 2023, welke lager is uitgevallen door minder gerealiseerde kosten.

De baten zijn hoger dan begroot. Voornaamste reden is dat de PPS-toeslag 2023 hoger is vastgesteld dan tijdens het opstellen van de begroting 2023 werd verwacht.

<u>Overige baten</u>	<u><u>2.343</u></u> *	<u><u>15.000</u></u>	<u><u>16.600</u></u>
----------------------	-----------------------	----------------------	----------------------

* Betreft verkoop van in 2022 aangeschafte laadpalen (boekwinst).

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
LASTEN			
<u>Directe projectkosten</u>			
TKI-toeslag 2015	0		-6.470
TKI-toeslag 2016	0		-72.701
PPS-toeslag 2017	-172.785		-40.451
PPS-toeslag 2018	-669.127		1.124.363
PPS-toeslag 2019	-298.662	60.000.000	-491.418
PPS-toeslag 2020	8.965.635		1.445.509
PPS-toeslag 2021	13.721.208		33.239.096
PPS-toeslag 2022	41.272.573		14.098.232
PPS-toeslag 2023	13.764.848		0
PPS-projecttoeslag 2017	-5.909		0
TKI MIT 2022	0	0	150.000
TKI MIT 2023	150.000	150.000	0
Totaal directe projectkosten	<u>76.727.781</u>	<u>60.150.000</u>	<u>49.446.160</u>
<u>Personeelskosten</u>			
Salarissen	1.676.920	1.716.377	1.348.322
Sociale lasten	279.784	340.000	209.616
Pensioen	71.427	135.000	54.650
Subtotaal	<u>2.028.131</u>	<u>2.191.377</u>	<u>1.612.588</u>
Overige personeelskosten			
- Inhuur extern personeel *	342.673	280.666	342.968
- Personele verzekeringen	73.279	40.000	50.940
- Training en overige	84.432	70.000	109.214
Subtotaal	<u>500.384</u>	<u>390.666</u>	<u>503.122</u>
Totaal personeelskosten	<u>2.528.515</u>	<u>2.582.043</u>	<u>2.115.710</u>
<i>Gemiddeld aantal fte in loondienst</i>	<i>27,56</i>	<i>29,15</i>	<i>25,48</i>

* Bestaat in 2023 uit kosten van de operationeel directeur, valorisatie manager en evaluatiecommissie.

De bezoldiging van de algemeen directeur/private secretaris en de operationeel directeur is conform de voorschriften op basis van de Wet normering topinkomens en wordt op de volgende pagina toegelicht.

WNT-verantwoording 2023 Stichting Life Sciences Health - TKI (LSH)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op LSH van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2023 voor LSH is € 223.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking

<u>Naam</u>	<i>N. van Meeteren</i>	<i>E. Nagel</i>
<u>Functie 2023</u>	algemeen directeur	operationeel directeur
Aanvang en einde dienstvervulling in 2023	01-01/31-12	01-01/31-12
Omvang dienstverband (gemiddeld fte) (Fictieve) dienstbetrekking	0,90 fte / 36 uur p/w ja, onbepaald	1 fte nee
<u>Bezoldiging 2023</u>	€	€
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	156.554	199.780
Beloning betaalbaar op termijn	<u>16.221</u>	<u>0</u>
Subtotaal	<u>172.776</u>	<u>199.780</u>
Individueel bezoldigingsmaximum 2023	200.700	223.000
Onverschuldigd betaald en nog niet terug- ontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging 2023	<u>172.776</u>	<u>199.780</u>
Het bedrag van de overschrijding	n.v.t.	n.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.

<u>Naam</u>	<i>N. van Meeteren</i>	<i>E. Nagel</i>
<u>Gegevens 2022</u>		
Aanvang en einde dienstvervulling in 2022	01-01/31-12	01-01/31-12
Omvang dienstverband 2022 (fte) (Fictieve) dienstbetrekking	0,90 fte / 36 uur p/w ja, onbepaald	1 fte nee
<u>Bezoldiging 2022</u>		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 142.001	€ 197.958
Beloningen betaalbaar op termijn	<u>14.398</u>	<u>0</u>
Subtotaal	<u>156.399</u>	<u>197.958</u>
Individueel bezoldigingsmaximum 2022	<u>194.400</u>	<u>216.000</u>
Totaal bezoldiging 2022	<u>156.399</u>	<u>197.958</u>

Het bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het bezoldigingsbeleid wordt periodiek geactualiseerd.

Toezichthoudende topfunctionarissen

De bestuursleden zijn niet in dienst bij LSH. De namen en functies van de bestuursleden zijn:

- H.J. Smid, voorzitter van het bestuur
- C.J.F. Tervoort, lid van het bestuur
- L. de Jong, lid van het bestuur

<u>Naam</u>	<i>H.J. Smid</i>	<i>C.J.F. Tervoort</i>	<i>L. de Jong</i>
<u>Gegevens 2023</u>			
Functie	Voorzitter	Lid	Lid
Aanvang en einde dienstvervulling in 2023	01-01/31-12	01-01/31-12	01-01/31-12
<u>Bezoldiging 2023</u>			
Individueel bezoldigingsmaximum 2023	€ 33.450	€ 22.300	€ 22.300
Totale bezoldiging 2023	€ 8.533	€ 5.420	€ 104
Onverschuldigd betaald en nog niet teruggontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging 2023	€ 8.533	€ 5.420	€ 104
Het bedrag van de overschrijding	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
<u>Gegevens 2022</u>			
Functie	Voorzitter	Lid	Lid
Aanvang en einde dienstvervulling in 2022	01-01/31-12	01-01/31-12	01-01/31-12
<u>Bezoldiging 2022</u>			
Individueel bezoldigingsmaximum 2022	€ 32.400	€ 21.600	€ 21.600
Totaal bezoldiging 2022	€ 6.540	€ 3.715	€ 0

Uitkeringen wegens beëindiging aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking
Niet van toepassing.

Overige rapportageverplichtingen op grond van WNT
Niet van toepassing.

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
<u>Huisvestingskosten</u>			
Huurkosten	103.011	102.300	96.085
Minus: huurkorting	<u>-11.317</u>	<u>-11.317</u>	<u>-11.317</u>
Subtotaal huurkosten	91.694	90.983	84.768
Servicekosten	53.532	39.317	31.223
Schoonmaakkosten	14.636	16.500	13.939
Overige huisvestingskosten	<u>18.527</u>	<u>13.200</u>	<u>10.251</u>
Totaal huisvestingskosten	<u><u>178.389</u></u>	<u><u>160.000</u></u>	<u><u>140.181</u></u>

LSH heeft recht op acht huurvrije maanden in de periode 1 mei 2019 tot en met 30 april 2024. Deze huurkorting wordt pro rata verdeeld over de periode. De totale huurkorting voor de periode 1 januari 2023 tot en met 31 december 2023 bedraagt € 11.317. De servicekosten zijn gedurende deze periode wel volledig in rekening gebracht.

Congressen, seminars, accommodatie-
en reiskosten

Congressen en seminars	51.603		34.492
Reis- en verblijfkosten	46.031 *		36.095
Locatiehuur en catering	<u>29.576</u>		<u>23.518</u>
Totaal congressen, seminars, accommodatie- en reiskosten	<u><u>127.210</u></u>	<u><u>100.000</u></u>	<u><u>94.105</u></u>

* Er is een toename van de reiskosten door verdere internationaliseringsactiviteiten en daardoor additionele buitenlandse reiskosten.

Pr en communicatie

Promotionele evenementen	27.635		16.064
Belangenbehartiging	15.730		13.310
Website	10.232		54.344
Promotiemateriaal	47.324		31.864
PR Advies	<u>11.440</u>		<u>32.973</u>
Totaal pr en communicatie	<u><u>112.361</u></u>	<u><u>125.000</u></u>	<u><u>148.555</u></u>

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
<u>Consultancy en advies</u>			
Consultancy & advies	113.605	235.000	203.831
Topteam	127.681	194.000	240.166
Accountantskosten	52.980 *	70.000	37.178
Juridisch advies	8.875	65.000	30.478
Overige consultancy en advies	<u>0</u>	<u>100.000</u>	<u>121.000</u>
Totaal consultancy en advies	<u><u>303.141</u></u>	<u><u>664.000</u></u>	<u><u>632.653</u></u>

* De accountantskosten zijn lager dan begroot door meer duidelijkheid in de subsidievoorwaarden waardoor er efficiencywinst is behaald in de controlewerkzaamheden voor de jaarrekening en subsidievaststellingen.

Kantoorkosten

Telecommunicatie	16.366		16.998
Printkosten	5.801		6.354
Porto	601		65
Kantoorbenodigdheden	2.692		3.803
Abonnementen en contributies	683		661
Automatiseringskosten	<u>69.938</u>		<u>56.974</u>
Totaal kantoorkosten	<u><u>96.081</u></u>	<u><u>90.000</u></u>	<u><u>84.855</u></u>

Afschrijvingen

Afschrijving automatisering	18.986		16.932
Afschrijving overige apparatuur en meubilair	<u>55.828</u>		<u>57.457</u>
Totaal afschrijvingen	<u><u>74.814</u></u>	<u><u>75.516</u></u>	<u><u>74.389</u></u>

	<u>Realisatie</u> 2023	<u>Begroting</u> 2023	<u>Realisatie</u> 2022
	€	€	€
<u>Algemene en administratieve kosten en externe programmaondersteuning</u>			
Uitbesteding administratieve ondersteuning	69.317	75.000	67.952
Verzekeringen	5.226	6.000	4.589
Overige algemene en administratieve kosten	<u>4.021</u>	<u>6.000</u>	<u>1.764</u>
Totaal algemene en administratieve kosten en externe programmaondersteuning	<u><u>78.564</u></u>	<u><u>87.000</u></u>	<u><u>74.305</u></u>
 <u>Financiële baten en lasten</u>			
Ontvangen rente	604.819 *	319.500	15.292
Betaalde rente	0	0	-164.334
Bankkosten	<u>-841</u>	<u>-700</u>	<u>-814</u>
Totaal financiële baten en lasten	<u><u>603.978</u></u>	<u><u>318.800</u></u>	<u><u>-149.856</u></u>

* Betreft voornamelijk nog te ontvangen rente uit depositorekeningen.

** Per 1 oktober 2022 is de negatieve rente afgeschaft. Per die datum is er geen rente meer betaald.

Den Haag, 3 juli 2024

Henk Smid

Kees Tervoort

Len de Jong

Overige gegevens

Onafhankelijk accountantsverslag

Voor de controleverklaring van de onafhankelijke accountant, HLB Blömer, wordt verwezen naar de volgende pagina van de jaarrekening

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Bestuur van Stichting Life Sciences Health - TKI

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van de Stichting Life Sciences Health - TKI te 's-Gravenhage gecontroleerd. Naar ons oordeel geeft de in de jaarrapportage opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Stichting Life Sciences Health - TKI op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 "Organisaties-zonder-winststreven" en de bepalingen van en krachtens de WNT.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de staat van baten en lasten over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting Life Sciences Health - TKI zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris

ONDERNEMEND, NET ALS U

HLB Blömer Krijtwal 1, 3432 ZT Nieuwegein, Postbus 5, 3430 AA Nieuwegein

T +31 (0)30 605 85 11 E info@hlb-blomer.nl www.hlb-blomer.nl

KvK 30 128 316 BTW NL 8044 21 559 B01 IBAN NL56 INGB 0678 8675 77

HLB Blömer is a member of HLB International, the global advisory and accounting network.

bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat de jaarrapportage andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- totaaloverzicht TKI-toeslag en PPS-toeslag projecten.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 “Organisaties-zonder-winststreven” en de bepalingen van en krachtens de WNT is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 “Organisaties-zonder-winststreven” en de bepalingen van en krachtens de WNT alsmede de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 “Organisaties-zonder-winststreven” en de bepalingen van en krachtens de WNT.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 “Organisaties-zonder-winststreven” en de bepalingen van en krachtens de WNT. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of

omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de directie onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Nieuwegein, 5 juli 2024

HLB Blömer accountants en adviseurs B.V.

drs. F.M. Verleg RA

Totaaloverzicht TKI-toeslag en PPS-toeslag projecten

Verlening door RVO	Toegekend / beschikt projecten												Vrijval	TKI-kosten programma-ondersteunende activiteiten	Uitnutting toeslag	Nog te beschikken	
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Beschikt					
€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	
<u>TKI-toeslag en PPS-toeslag</u>																	
TKI-toeslag 2013	4.054.378	264.798	1.270.293	1.877.613	705.937	10.590	0	0	0	0	0	0	4.129.231	-277.574	202.719	4.054.378	0
TKI-toeslag 2014	10.353.200	0	1.220.604	2.059.436	3.643.188	2.241.014	366.165	591.008	422.141	0	0	0	10.543.556	-708.017	517.660	10.353.200	0
TKI-toeslag 2015	28.275.509	0	39.048	27.566	5.639.276	19.107.390	2.371.664	1.174.620	299.850	104.925	0	0	28.764.339	-848.933	360.102	28.275.509	0
TKI-toeslag 2016	30.184.080	0	0	2.512.100	4.083.827	13.711.475	9.865.622	3.141.051	1.295.346	1.576.619	14.990	0	36.201.030	-6.016.949	0	30.184.080	0
PPS-toeslag 2017	37.826.844	0	0	0	0	5.905.595	22.192.526	7.184.672	2.249.521	2.860.728	576.999	0	40.970.041	-3.143.198	0	37.826.844	0
PPS-toeslag 2018	59.728.910	0	0	0	0	0	12.027.020	28.544.636	14.677.185	3.848.939	1.124.363	227	60.222.370	-758.838	0	59.463.532	265.378
PPS-toeslag 2019	62.402.042	0	0	0	0	0	100.787	39.567.320	18.073.247	7.687.443	830.590	0	66.259.387	-3.951.371	0	62.308.014	94.028
PPS-toeslag 2020	58.109.222	0	0	0	0	0	0	10.705.816	36.942.266	3.776.132	8.965.685	0	60.389.899	-2.331.158	0	58.058.740	50.482
PPS-toeslag 2021	65.200.455	0	0	0	0	0	0	0	0	15.665.873	23.881.236	13.721.208	53.268.317	-1.327.181	0	51.941.137	13.259.318
PPS-toeslag 2022	75.096.681	0	0	0	0	0	2.289.108	0	0	3.719.600	25.475.983	41.536.108	73.020.799	-263.535	0	72.757.264	2.339.417
PPS-toeslag 2023	76.012.430	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13.764.848	13.764.848	0	0	13.764.848	62.247.582
Totaal TKI-toeslag en PPS-toeslag	507.243.751	264.798	2.529.945	6.476.715	14.072.228	40.976.064	49.212.892	80.203.307	47.723.106	72.406.393	55.680.293	77.988.076	447.533.817	-19.626.754	1.080.481	428.987.546	78.256.205